

PERSPECTIVA ESCOLAR 85

Publicació de «Rosa Sensat»

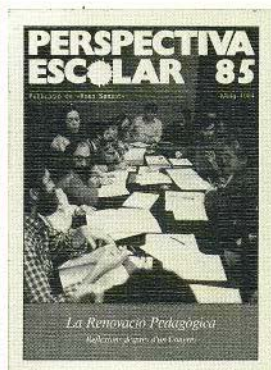
Maig 1984

La Renovació Pedagògica

Reflexions després d'un Congrés

INDEX	
<i>Escola d'Estiu. Espai obert al debat i a la participació</i>	1
LA RENOVACIÓ PEDAGÒGICA. REFLEXIONS DESPRÉS D'UN CONGRÉS	2
1. <i>Bases pedagògiques de l'Escola Pública</i> , per Joaquim Franch	3
2. <i>Curriculum escolar</i> , per Montserrat Casas Vilalta	8
3. <i>Nivells educatius</i> , per Joaquim Farré i Purroy	11
4. <i>Gestió, participació i organització escolar</i> , per José Antonio López	14
5. <i>Típus d'escola i educació compensatòria</i> , per Montserrat Falcó	17
6. <i>Escola rural</i> , per Josep Baluja	20
7. <i>Moviments de Renovació Pedagògica</i> , per Carme Tolosana	22
ESCOLA	
Experiències escolars	
<i>Autoaprenentatge de la lectura i escriptura</i> , per Jaume Albertí	28
Didàctica	
<i>Els maies i els sistemes de numeració</i> , per Joaquim Giménez	35
Sortides	
<i>Visites a les instal·lacions del Metro de Barcelona</i> , per Conxita Rius i Mentuy	44
NOTÍCIES DE L'ASSOCIACIÓ	
<i>Trobada dels Moviments de Renovació Pedagògica de l'Estat Espanyol a Santiago</i>	49
ACTUALITAT	
Informacions i comentaris	
<i>El projecte soviètic de reforma escolar</i> , per Alexei Dumov	51
Bibliografia	
Per als nois i noies	
<i>Les falses roderes del jeep: un nou «Tintín»? </i> , per Lluís Quintana Trias	65

Perspectiva Escolar

Edició i Administració: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat» - Còrsega, 271.
Tel. 237 07 01 - Barcelona-8

Consell de Redacció: Rosa Carrió, Mercè Comas, Montserrat Company, Biel Dalmau, Mercè Fluvià, Marta Mata, Lurdes Molina, Anna M. Roig

Director: Jordi Tomàs

Secretària de Redacció: Lourdes Reyes

Distribució a llibreries: Arc de Berà - Lluïl, 10-14, B-5

Subscripcions: a.a.p.s.a. «Rosa Sensat»

Fotògraf: Josep Gri

Composició: Fernández, Borrell, 168

Impremta: I. Juvenil, Maracaibo, 11

Realització tècnica: KETRES. Tel. 253 36 00

Dipòsit legal: B. 2.090-1975 — ISSN: 0210-2331

Subscripció anual: 2.450 ptes. — P.V.P. 275 ptes.

ESCOLA D'ESTIU

Espai obert al debat i a la participació

Amb interès renovat, l'Escola d'Estiu ha anat buscant al llarg de la seva història les noves formes d'identitat que calien a l'entorn educatiu, social i polític del país.

En l'actualitat iniciem la segona legislatura d'una Generalitat amb competències plenes en matèria d'ensenyament, que ha d'actuar en el marc de la legislació de l'Estat, el qual va assenyalant directrius fonamentals (LODE, Projecte de Formació del Professorat, Projecte de Llei de la Funció Pública).

En el camp específic de la formació permanent dels mestres, els poders públics van assumint de manera directa les seves responsabilitats en la millora d'aquesta formació, entenent que la qualitat d'ensenyament depèn bàsicament del nivell professional dels mestres. En aquest sentit sorgeixen iniciatives institucionals que a la llarga poden anar assumint la part d'actualització i reciclatge que encara fa l'Escola d'Estiu (Formació Permanent Institucional, cursos de reciclatge, cursets d'hivern dels ICE i altres activitats públiques).

En aquest moment creiem que l'Escola d'Estiu ha de trobar una nova identitat centrada en la recuperació del seu paper d'avantguarda i de palestra de debat on es consolidin els Moviments de Renovació Pedagògica com a grups de base coherents, capaços d'actuar col·lectivament per la millora de l'escola. ¿Ens durà cap a aquest camí la mera assistència individual a multitud de cursets?

Ja fa temps que participants i organitzadors ens gronxem al ritme d'aquesta contradicció fonamental: d'una banda, el neguit per preparar alguna matèria concreta per al proper curs, per assolir un perfeccionament professional concret; d'altra banda, la insatisfacció de topiar constantment amb dificultats estructurals que dificulten la nostra feina i que ens sembla que estan fora del nostre camp d'actuació.

Estiu rera estiu ens sentim massa cansats per participar en els temes de fons que es plantegen des del Tema General o des d'algunes de les activitats diverses i alhora ens lamentem, en el marc dels cursos, que són aquests temes de fons els que no ens permeten portar endavant la renovació pedagògica.

Per això voldríem que els temes de debat que iniciem aquesta Escola d'Estiu servissin per ajudar-nos a plantejar una qüestió de fons: què vol dir fer una Escola Pública innovadora i de qualitat a la Catalunya dels anys 80. Emmarcats per aquesta qüestió de fons, els temes que es debaten es refereixen a la millora de la qualitat de l'ensenyament a l'Escola Pública, l'Educació Bàsica de 12 a 16 anys per a tots els nois d'aquestes edats, la situació actual del català a l'escola i el paper dels moviments de mestres.

Són temes molt amplis, però molt propers a nosaltres, que es concreten dia a dia en situacions viscudes a l'escola. No podem deixar que ningú hi pensi per nosaltres.

L'Escola d'Estiu ens ofereix el marc per a aquesta reflexió i, alhora, l'actitud òptima: la participació.

La Renovació Pedagògica

Reflexions després d'un Congrés

Uns més de prop, d'altres més de lluny, tots recordem que el mes de desembre passat es va celebrar a Barcelona el I Congrés de Moviments de Renovació Pedagògica, al qual van participar Moviments de totes les Comunitats Autònomes. D'aquest Congrés, que tenia per tema precisament la renovació pedagògica, n'hem parlat ja diverses vegades en aquestes pàgines de «*Perspectiva Escolar*».

Fruit d'aquesta extraordinària trobada de mestres d'arreu, en representació de molts més mestres, varen ser una sèrie de conclusions elaborades al llarg de cinc dies de treball intens.

«*Perspectiva Escolar*» ha cregut convenient de fer-se ressò una vegada més d'aquest esdeveniment tan important en l'educació, dedicant un número monogràfic al comentari d'aquestes conclusions. I és aquest que teniu a les mans.

Diem comentari, perquè les conclusions, tal com es varen elaborar, es troben en procés de publicació. Aquí hi trobareu, més aviat, articles de diversos participants al Congrés, que des de fa anys treballen i reflexionen sobre el tema i que, havent-se llegit a fons allò que es va concloure, ens fan saber les seves impressions, tot subratllant allò que els ha semblat més interessant, fent una síntesi del treball, o explicant el procés seguit en el debat.

Per emmarcar el treball del Congrés, es varen dissenyar, per part de la Comissió Organitzadora, unes línies bàsiques, entorn de tres Blocs Temàtics: Escola, Formació de Mestres i Moviments de Renovació Pedagògica.

Dintre d'aquests blocs, degudament desenrotllats, els diferents Moviments varen elaborar, recollir, sintetitzar i presentar un total de 150 ponències que serviren de base al treball durant el Congrés. Per fer efectiu i aprofundir aquest treball, es varen formar Comissions i Grups de Treball.

El Bloc Temàtic ESCOLA estava distribuït en les següents comissions, que responen als articles que presentem en aquest número:

Bases pedagògiques de l'Escola Pública
 Currículum escolar
 Nivells educatius
 Gestió, participació i organització de l'escola
 Tipus d'escola i educació compensatòria
 L'escola rural

El segon Bloc Temàtic, FORMACIÓ DELS MESTRES, no es tracta en aquest número atès que en aquest moment s'està fent, a nivell oficial, un projecte nou. D'altra banda, «*Perspectiva Escolar*» ha previst dedicar un monogràfic a aquest tema, dins del qual es farà referència a les conclusions del Congrés.

El tercer Bloc, MOVIMENTS DE RENOVACIÓ PEDAGÒGICA, va tenir una única Comissió i té, per tant, un sol article.

Volem remarcar que, tenint en compte els diversos llocs d'origen, els diversos nivells d'experiència dels participants i dels mateixos Moviments, semblava difícil d'arribar a acords. No obstant això, el llenguatge era comú i en pràcticament tots els grups es va aconseguir que les conclusions, més o menys profundes i encertades, fossin assumides per la pràctica totalitat dels Moviments, com es va demostrar en el Ple de Conclusions. Considerem això molt positiu tant de cara als mateixos resultats del treball del Congrés, com de cara a la relació entre els diversos Moviments i en últim terme, de cara a la Renovació de l'Escola que és, en definitiva, l'objectiu comú de tots i per al qual treballem.

Bases pedagògiques de l'Escola Pública

per Joaquim Franch

En el moment de redactar unes notes de síntesi i de valoració del I Congrés dels MRP, és difícil de fer tota la justícia que es mereixen la densitat dels debats, la voluntat de superar la diversitat de punts de partença, la intensitat del treball cada vegada que el temps se'ns tirava al damunt... i, per a mi, és encara més difícil en la mesura que ho vaig viure amb el nequit addicional que genera el fet d'exercir com a moderador d'una subcomissió que havia de debatre temàtiques particularment generals i un pèl abstractes.

Abans de passar a resumir el que, des de la meua perspectiva, va constituir l'essencial i el diferencial de la discussió menada —vist des de Catalunya i, particularment, des de Rosa Sensat— voldria posar de manifest algunes de les condicions en les quals va produir-se el treball de les Jornades:

1. En primer lloc, la relació entre el treball a fer i el temps disponible se'ns girava sovint en contra i esdevenia un factor de tensió.

2. En segon lloc, es podia constatar una diversitat molt gran entre els participants: entre la capacitat de raonar globalment i la dificultat de fer-ho, entre la predisposició a escoltar-se i el partit pres, entre les actituds flexibles i el pinyó fix.

(Un detall: només una de les més de vint ponències presentades al grup de treball acomplia els requisits d'extensió i d'esquema conceptual proposats per l'organització.)

3. En tercer lloc, la diversitat entre els MRP apareixia parcialment en la diversitat dels llenguatges emprats: hi ha MRP més vells i n'hi ha de més joves. L'extensió del procés conceptual i de treball menat per alguns —cosa que no implica necessàriament una perfecta actualització de la seva tasca i dels seus plantejaments pre-

sents— genera llenguatges potser més precisos però al mateix temps més hipotecats que en el cas dels altres, que són llenguatges de menor depuració, però d'un vigor i d'una combativitat desitjables per a tots.

Per la resta, penso que una possible ordenació del treball fet a la comissió dedicada a elaborar les Bases Pedagògiques de l'Escola Pública hauria de subratllar dues línies de reflexió, l'una centrada en la denúncia d'algunes de les dimensions estructurals de l'actual Escola Pública i en la formulació de les propostes d'alternativa més desitjables i l'altra, centrada en algunes dimensions ètiques del projecte d'escola que es voldria realitzar.

La crònica del debat de la comissió hauria de cloure's amb les referències que s'hi varen produir al marc d'acció que els mestres requeririen per tal de gaudir d'unes condicions de treball favorables a les opcions que s'enunciaren.

1. Denúncies i propostes

Una crònica exhaustiva d'aquest nivell del debat fora massa extensa, cosa que obliga a centrar-se en el més essencial —tot i el risc que algú pugui considerar poc o mal acollides les seves aportacions.

1.1. Eficàcia i funció de l'escola

L'aportació dels companys d'Adarra i les conclusions del Congrés de Sevilla varen ser el fil conductor d'aquesta reflexió.

Allò que es denunciava va ser el que anomenàvem l'orientació «eficacista» de l'escola que es plantejava com la propensió a l'obtenció de resultats immediats, mesurables —amb el suport de tècniques diverses— i normalment centrats en l'àmbit de

4 l'adquisició de coneixements. La discussió va emfatitzar fins a quin punt aquests plantejaments resulten externs als nois i noies i el fet que solen fonamentar-se en esquemes conceptuals que eren titllats de conductistes i als quals s'atribuïa una intencionalitat no pas sempre explícita de domesticació més que no pas de veritable educació.

La contrapartida elaborada a les Jornades s'afirmava en un seguit de prioritats a tenir en compte i que esbossarien el que s'anomenava un model «constructiu» de l'escola en el qual «els nens siguin capaços de construir amb els altres la seva pròpia realitat». Trets enunciats com a components d'aquest model són els següents:

- La conveniència que l'escola s'adreci a la totalitat dels nois i noies, que esdevingui capaç d'acollir-ne les necessitats i el moment maduratiu i de tenir-ne en compte els interessos.
- La conveniència que l'adquisició del domini de la realitat sigui concebuda com un procés que cada noi o noia efectua partint de les condicions en què es troba.
- La necessitat de potenciar a l'escola algunes dimensions que habitualment hi són menystingudes: la intuïció, la imaginació, la comunicació en profunditat amb els altres, la capacitat de percepció, la sensibilitat a l'harmonia amb la natura, el desplegament d'actituds «tendres, afectives i solidàries»...

· L'imperatiu d'acollir la diversitat —i de palliar la desigualtat i la marginació— sense renunciar a aconseguir uns objectius comuns.

En un mot, i potser com a forma de reacció possible enfront d'una suposada eficàcia entesa de manera uniforme per a tots els nois i noies, es valorava el reconeixement de la identitat i del potencial de cadascú, de la possibilitat que té d'optimitzar el seu desplegament personal.

1.2. Cultura i colonització

El tema va ser suscitat i defensat amb força pels companys de les Canàries en termes tan concrets com ho és la seva experiència. La comissió va fer de caixa de ressonància tot procurant d'amplificar les seves formulacions en el sentit de plantejar-se com una de les finalitats de l'educació «la defensa i la potenciació de la identitat cultural de cada poble com a sistema diferencial de valors i com a particular aportació a la cultura universal, eliminant les relacions de dominació d'unes cultures sobre les altres».

És important de subratllar l'afirmació en to positiu que es fa i que és completada per la consideració de la conveniència que l'educació desenvolupi igualment «la capacitat crítica per a la recepció dels elements culturals positius dels altres pobles».

El Palau de Congressos de Montjuïc, seu del I Congrés de Moviments de Renovació Pedagògica de l'Estat espanyol, celebrat els dies 5-10 de desembre de 1983

2. Dimensions ètiques d'un projecte d'escola

Si bé les consideracions que segueixen podrien ésser ben encaixades a l'apartat primer pel que contenen de denúncia i de proposta, he preferit de referir-les a un segon conjunt de temes abordats a les jornades pel fet que, en general, aquestes reflexions varen produir-se en el marc d'una consideració més àmplia: la que els valors s'han de viure, que l'escola ha d'ajudar els nois i noies a afermar les seves opcions a partir del viscut.

En el concret, aquesta reflexió va repetir-se referint-la a diverses dimensions de l'experiència de la realitat que els nois i noies fan a l'escola. De totes, voldria subratllar-ne tres: la primera per la reiteració amb què va plantejar-se —fins al punt que va constituir-se en un element vertebrador d'aquest sector de la reflexió— i les altres dues per la novetat de la temàtica o per la solidesa del discurs.

2.1. *Compensar la desigualtat de les noies*

L'afirmació central en aquest camp fou la necessitat que nois i noies rebin, junts, una mateixa educació. Ara bé, donada la situació actual de les noies, això exigeix un esforç de compensació que, en el parer dels defensors de la ponència ben acollit per la resta del grup, hauria de concretar-

se en accions adreçades a fer prendre consciència als mestres de la magnitud del problema i a induir-los a revisar les seves actituds, a donar suport a les noies ja que viuen una situació d'inferioritat i a introduir en llibres i programacions les rectificacions necessàries per tal de no perpetuar la situació i de superar-la activament.

2.2. *Canviar la relació amb la natura*

El discurs desenvolupat en aquest terreny no era pas independent del que acabo d'exposar, ja que s'elaborava des de la perspectiva d'una forma actual de relació —una relació de dominació, en alguns moments qualificada com a masculista— i s'orientava al que eufemísticament s'anomenava «solidaritat» i «cooperació» amb la natura, volent expressar la capacitat d'inscrir-se, de prendre part en un procés que ultrapassa cada individualitat i cada col·lectivitat particular.

2.3. *La pau i l'elaboració dels conflictes*

Aquesta ponència fou injustament arraconada a l'últim minut de les Jornades, potser per la discreció del company d'Acció Educativa que l'havia presentat. Val a dir, però, que el fons del discurs va anar fent-se present en diversos moments del debat de tot el conjunt.

Acte oficial d'inauguració amb l'assistència del conseller d'Ensenyament de la Generalitat, senyor Joan Guitart, de la Regidora d'Ensenyament i Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, senyora M.ª Aurèlia Capmany i dels representants dels diversos Moviments de Renovació Pedagògica

6 La ponència proposava —amb el que això implica per a l'educació— la consideració de la pau com un valor ètic a assolir activament —i ultrapassant, consegüentment, la concepció que la redueix a l'absència de guerra. L'aportació de suggeriments relatius a les actituds que poden ésser elaborades en el quotidià —respecte, cooperació, solidaritat...— i a possibles vies d'elaboració dels conflictes completaven l'esquema d'una de les ponències més reeixides de les que varen llegir-se en aquest grup.

3. Un marc de treball que permeti d'avançar

Al llarg de les Jornades varen produir-se amb freqüència situacions en les quals, després d'haver arribat a acordar grans objectius o a besllumar solucions a qüestions preocupants, algú recordava que objectius o solucions eren difícils d'assolir sense la concurrència d'unes condicions favorables. En aquest darrer apartat, intentaré de resumir aquells aspectes del marc d'acció dels mestres que varen ser citats explícitament.

3.1. *El grup-classe com a marc immediat*

La problemàtica de les relacions entre els nois i entre aquests i el mestre fou de les que emergiren de forma sovintejada al llarg dels debats. Des del primer moment s'havia afirmat que la incidència del grup sobre els seus membres era un element «clau» en la formació de la personalitat.

Partint d'una de les ponències, s'analitzaren diversos camps de fenòmens en els quals emergeix la realitat del grup —afectivitat, organització, poder i influència, treball i projectes, valoracions col·lectives i possibilitat de regular-se com un tot— i s'acabà afirmant que cal instaurar la comunicació de persona a persona i, partint d'aquesta premissa, incidir sobre el col·lectiu que és el grup-classe en dues direccions: posant a disposició d'aquest un projecte de treball i de relació per tal que es contrasti i pugui esbossar el seu propi projecte i fornint els grups d'estris aptes perquè puguin regular els conflictes que s'hi manifesten.

3.2. *La relació de l'escola amb la vida*

No és pas un tema nou, certament. I, malauradament, tampoc no és nou que aquest tema reaparegui amb tanta freqüència a les sessions de treball de professionals de l'ensenyament.

No va dir-se res de nou, però, si se'm permet una reflexió més personal que les precedents, m'agradaria dir que al llarg de les jornades vaig tenir en alguns moments la sensació que hi ha qüestions a propòsit de les quals els mestres no seran mai satisfets del tot i que no sabria dir si això ha d'imputar-se a les dificultats de tot ordre que ens trobem i que ens fan poc i mal abastables algunes de les nostres ambicions o bé perquè hi ha algunes constants de reflexió que, en una certa mesura, són utòpiques, en el millor dels sentits possibles de la utopia.

O, altrament dit, aquestes ambicions només són realitzables en una certa mesura que depèn de factors circumstancials, evidentment, i mai no deuen concórrer tots els factors necessaris per tal que puguin assolir-se del tot.

3.3. *El recordatori*

Mai no és de més el tornar a fer presents les més velles, arrelades i, segons com vulgui mirar-se, les més professionals de les aspiracions dels mestres. Algú comentava a les jornades que ara pot ser més necessari que mai.

Idò, inevitable, en arribar al final, als moments d'elaboració intensa d'alguns problemes, sorgien algunes de les qüestions que configuren el marc «administratiu» de l'ofici. Em penso que no cal explicar-les, però procuraré d'enumerar-les totes:

- el problema de la continuïtat dels claustres com a condició per a la constitució d'equips d'escola;
- les xifres: nombre de nois per aula, nombre d'aules per escola...
- la necessitat de racionalitzar els recursos que s'aboquen a l'escola;
- la necessitat de flexibilitzar les programacions i de donar-hi cabuda a elements aparentment poc productius...

Em penso que ja hi havia consciència que tot plegat no és pas fàcil, però...

4. Al final, una qüestió

Ja he insinuat en el preàmbul que en les Jornades podia detectar-se que hi ha MRP de diverses generacions. Ara voldria afegir que em penso que ens necessitem.

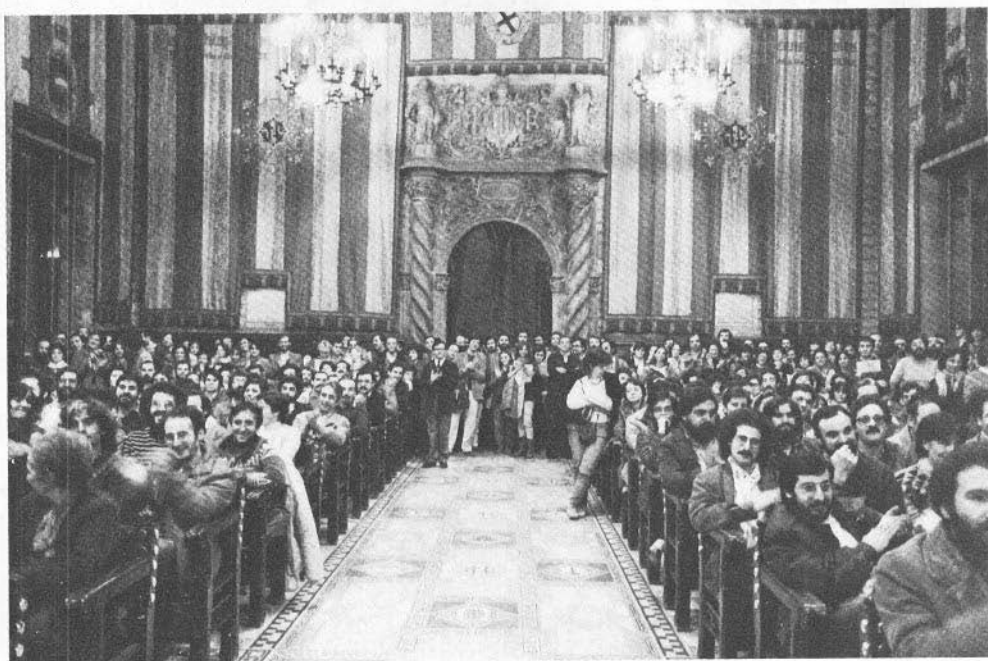
Confesso que en alguns moments dels debats vaig experimentar allò que en diuen irritació: per la parcialitat d'alguns punts de mira, per la insistència en els mateixos arguments, per la sensació que es debatien coses que, d'alguna manera, hem resolt —i que es debatien com si es tractés de la darrera descoberta—, per la manifesta incapacitat d'alguns dels participants per a comunicar veritablement.

Ara, uns mesos després, matisaria aquestes impressions en el sentit que contes vells poden explicar-se amb paraules noves, que la sensació d'haver superat un problema no sempre equival a haver-lo superat efectivament ni definitiva, que l'intercanvi entre idèntics no és intercanvi. La diversitat dels MRP és una riquesa —perdoneu el tòpic— en la mesura que es preservi la capacitat d'expressar-se i d'escoltar-se i la sensibilitat als problemes dels altres —que és una garantia de la sensibilitat envers els propis problemes.

Em penso que Rosa Sensat té un paper important en aquest concert, que del que faci o deixi de fer depenen algunes coses significatives.

7

L'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat van donar la benvinguda als mestres en sengles actes de recepció al Saló de Cent...

Curriculum escolar

per Montserrat Casas Vilalta

A mig any de distància del Congrés de Moviments de Renovació Pedagògica i després de les primeres impressions més o menys positives, més o menys polèmiques i més o menys entusiastes, pot resultar interessant i útil tornar-hi a reflexionar, posant-hi un cert grau de distanciament i segurament, també, un nivell diferent d'objectivitat i de valoració, encara que de moment faci una certa pesera de tornar en terra i refrescar neguits, interrogants, esperances, il·lusions i vivències, que sens dubte varen ser presents tant en la preparació com en la realització i posterior valoració.

A mi em toca fer-vos arribar el resultat de la Comissió que va treballar sobre el «Curriculum Escolar», que malgrat el nom, a la meua manera de veure, un xic massa acadèmic i formal, va ser força interessant, no pas gaire acadèmic i ben poc formalista, encara que seriós, i jo diria que força rigorós. En aquesta Comissió hi havia uns cent participants, dividits en quatre grups de treball: investigació i medi, desenvolupament del nen en l'expressió, àrea d'expressió lingüística i àrea d'expressió matemàtica. No es tracta pas de fer una síntesi de les conclusions de cada un dels grups en particular ni de la Comissió en general, sinó de fer-ne ressaltar les aportacions més importants, tant pel que podien tenir d'innovadores, com pel que podien suposar de compromís generalitzat de cara a la seva implantació present o futura a l'Escola.

Des de la perspectiva de Rosa Sensat, Associació de Mestres que jo representava en aquell Congrés, m'atreviria a dir que el seu aspecte innovador o renovador estigué en el debat intens i a voltes polèmic dels diferents punts que discutirem, no tant pel desacord que hi podia haver, sinó per la interpretació i aplicació dife-

rent que se'n podia fer des dels diversos col·lectius de mestres i des de les complexes i diferenciades realitats educatives i socials que es troben arreu de l'Estat. Això volia dir que cada un de nosaltres en parlava a partir de la pròpia experiència de compromís en la renovació pedagògica i no pas des de plantejaments teòrics i allunyats de la pràctica quotidiana.

És veritat, com algú digué, que no se'n tragueren grans conclusions ni es feren grans descobriments, perquè es discutí sobre qüestions segurament ja molt debatudes i segurament molt assumides per tots nosaltres, però precisament l'interès d'aquesta Comissió estigué en el nivell en què es situà la discussió que, sobretot a partir del segon dia, es centrà a veure quines condicions calien perquè la renovació de l'Escola fos una realitat generalitzada en un temps no excessivament allunyat, ja que gairebé tots estàvem convençuts de la viabilitat de les propostes, perquè moltes es fonamentaven en l'experiència directa analitzada críticament a partir de seminaris, grups de treball i Escoles d'Estiu que s'han realitzat durant aquests últims anys.

Un aspecte innovador, renovador o interessant, a la meua manera de veure, va ser la constatació que cada realitat escolar i cada comunitat educativa ha de trobar la seva pròpia forma d'avançar en la renovació de l'ensenyament i que no existeixen fórmules màgiques, ni són oportunes pràctiques uniformitzadores ni és possible pensar en models massa exportables, quan es vol impulsar des de la mateixa Administració o des dels mateixos mestres una renovació pedagògica profunda, rigorosa, creativa i acceptada, ja que les necessitats i també les possibilitats són diverses i els punts de partida dispars.

A tall d'exemple i entrant en el segon aspecte apuntat ara fa una estona, és a dir, en el compromís generalitzat de la renovació progressiva de l'Escola, m'agradaria saber-vos explicitar alguns d'aquests punts que varen ser objecte de reflexió, de discussió i d'acord.

Un d'aquests punts es centrà en la manera d'entendre el medi, com un tot complex i globalitzador que suposa un model d'escola, una nova manera de fer de mestre i que genera un nou model curricular en els quals se sentin implicats els alumnes, els mestres i tota la comunitat escolar. Aquesta concepció àmplia de medi no queda només reflectida en els programes escolars, sinó que comporta una metodologia fonamentada en l'observació, la recerca, la interrogació, el raonament i, en definitiva, en el protagonisme del noi/a en el seu procés d'aprenentatge i per tant, rebutja tot allò que suposi imposició, uniformitat i passivitat. És la pedagogia de la decisió, del compromís i de la intervenció, en la qual, mestres i alumnes intervenen en la consolidació de les actituds democràtiques i pluralistes.

Dins del marc de la diversitat inclourem, també, les diferents realitats lingüístiques de cadascun del Països de l'Estat Espanyol, cada un dels quals ha de trobar la seva pròpia manera de tractar-les respectant sempre el nivell lingüístic de l'alumne i el seu procés evolutiu.

I dins del marc més formativo-metodològic es va posar especial èmfasi en la necessitat de promoure activitats que desenvolupin la capacitat expressiva dels nois, tant des de la perspectiva estrictament lingüística com des de l'òptica de l'expressió corporal, plàstica i musical, que pel fet d'estar, en aquest moment, molt abandonades a l'Escola obligatòria, s'insistí en el paper formatiu d'aquestes àrees i en la necessitat que l'Administració doni els recursos necessaris perquè puguin ocupar a l'Escola el paper que els correspon, recordant, de passada, que aquesta és històricament una necessitat fortament sentida per tots els Moviments de Renovació Pedagògica i també fortament reivindicada.

Un altre aspecte tractat i citat aquí per la poca atenció que se li dona actualment és el de la Biblioteca Escolar, fonamental per a l'adquisició d'hàbits de lectura, de comportament social i ètic dels alumnes, a la vegada que és un dels recursos metodològics fonamentals en qualsevol plantejament actiu de l'aprenentatge.

La Biblioteca concebuda com a servei fonamental de l'Escola requereix també recursos materials i humans perquè pugui complir el paper que li assignem, recursos que fins ara no han estat degudament atesos des de l'Administració i que s'han hagut de suplir amb l'esforç dels mestres el qual malgrat la bona voluntat,

... i al Saló de Sant Jordi

10 no es pot dir que hagi arribat a solucions reixides.

No tenim més espai per enumerar tots els aspectes tractats i, com deia abans, només he anunciat aquells que m'han semblat més importants, no pas perquè els altres no ho siguin, sinó perquè en aquest moment es troben menys atesos o del tot abandonats.

Però abans d'acabar m'agradaria citar, també, algunes de les condicions que es veieren com a imprescindibles per a la renovació de l'Escola. Per un costat la necessitat que siguin els mestres de cada comunitat escolar que elaborin o reelaborin els seus programes, ja que és l'única manera d'adaptar-los a les possibilitats, interessos i necessitats de la realitat dels seus alumnes, tenint cura dels processos

cognitius de la ciència. Per altra banda, això implica una qualificada formació dels mestres; és urgent la reforma de la Formació inicial que asseguri una sòlida preparació professional, i és imprescindible una acurada planificació de la formació permanent que desvetlli actituds de renovació pedagògica i ofereixi en els mestres els recursos necessaris per tirar-la endavant i per generalitzar-la i consolidar-la, en la qual els mateixos mestres siguin els protagonistes en el moment de la seva planificació i a l'hora de preveure les prioritats i les urgències.

La Formació Permanent, nascuda del sentir dels mateixos professionals, té totes les garanties per esdevenir engrescadora, motivadora, i aportar allò que realment necessiten els mestres i l'Escola.

Reunió de treball de la Comissió organitzadora del Congrés

Nivells educatius

per Joaquim Farré i Purroy

No és nou que l'organització de l'escolaritat bàsica preocupa —i no poc— els professionals de l'ensenyament des de fa anys.

L'evidència de les greus mancances i inadequació d'un sistema que selecciona, discrimina o ignora qui n'hauria de ser centre, va dur la reflexió i el debat a les escoles d'estiu, seminaris, jornades, col·legis professionals i sindicats. I el clam va ser unànime: calia una reforma que vetllés per l'adequació dels nivells educatius en l'ensenyament.

Un congrés dels Moviments de Renovació Pedagògica havia de tornar a posar el tema sobre la taula del seu programa de treball. Comptava amb importants aportacions d'arreu que en forma de ponències recollien esforços comuns. L'organització del congrés va proposar un guió de treball que plantejava una tasca força ambiciosa: reflexionar sobre els nivells educatius amb una visió global de 0 a 16 anys. Hi havia un llarg camí fet, començaven a insinuar-se solucions, calia tirar endavant.

El fet que a la trobada hi concorreguessin professionals dels MRP de tot l'Estat possibilitaven una ocasió important de fer recull de contribucions diverses en molts sentits que, justament pel fet de ser-ho, podien representar aquest pas endavant en l'examen del tema de nivells, cada vegada més definit però lleugerament esbossat, parcialment dibuixat, possiblement mai no acabat del tot, perquè la societat i els nens no són cap cosa estàtica.

Des de la primera jornada del congrés hom va constatar que en la Comissió no tothom acceptava el guió de treball tal com s'havia proposat inicialment i no perquè hi hagués ningú que negués la importància d'un plantejament global, sinó perquè s'aplegaven preocupacions i necessi-

tats des de diferents realitats que feien molt problemàtic el treball de conjunt.

Els qui representaven els grups tradicionalment més maltractats que, per dir-ho d'alguna manera, patien el problema en carn pròpia, temien que una discussió global els dugués a la dispersió gratuïta i a l'allunyament dels seus problemes vitals més immediats.

Val a dir que possiblement era la primera vegada, almenys en els últims anys, que hom pretenia abordar la globalitat del problema, com ho era —segur— el fet de trobar-se plegats. Tot i que en els debats anteriors al congrés hom havia insinuat la conveniència d'una visió global, el plat fort s'havia dedicat prioritàriament als extrems d'EGB, BUP i FP. Per altra banda l'estructura i funcionament del sistema actual tampoc no afavorien aqueixa visió.

Era molt clara, doncs, una primera preocupació sectorial molt marcada, entenedora no només com a inèrcia i mimetisme envers el sistema educatiu vigent que agrupa l'ensenyament de forma invertebrada i jerarquitzada, sinó que els grups d'Escola Bressol (Llar d'infants-Parvulari) i Ensenyament Mitjà veien la ineludible necessitat de desenvolupar una visió específica dels seus nivells escolars respectius. El congrés els ofería una ocasió singular de poder fer intercanvi, cadascú en el seu grup, al mateix temps que els permetia poder celebrar «petits congressos» sobre l'escola de 0 a 8 anys i de l'escola 14-16, respectivament. Eren unes àmplies perspectives que no volien desaprofitar.

La història més immediata d'uns —BUP, FP— que havien vist la nefasta divisió d'alumnes i professorat en dues branques tristament diferenciades, i la llarga i penosa trajectòria dels altres —sobretot Llar d'infants— oblidats, descriminats i precà-

12 riament emparats sota múltiples dependències administratives, feien comprensible llur posició.

Per acabar-ho d'adobar, sobre tota la Comissió pesaven, com ombra amenaçadora i d'esperança alhora, dos projectes de reforma oficial: La Llei d'Escoles Bressol i la Reforma de l'Ensenyament Mitjà.

En la primera reforma, Llar d'infants veia incloure el seu sector en un projecte del MEC. En la segona, s'hi veien clarament afectats BUP i EGB.

Els arribava l'esperança d'una concreció en la seva llarga lluita. No era, doncs, el millor moment per badar.

Però cap de nosaltres no podia distreure's: tots dos projectes, un per cada banda, encerclen l'EGB com el farcit d'un entrepà.

El cúmul de circumstàncies preocupava, però en mig de la crisi, no sé si és massa efectiu demanar la revisió de tot l'edifici per part de qui veu trontollar els envans de casa seva. De cara a una major operativitat i eficàcia, la realitat imposava continuar treballant en tres subcomissions o grups de treball que van quedar repartits d'aquesta manera:

- Nivells educatius (de 0 a 16 anys).
- Escoles Bressol (de 0 a 8 anys).
- Ensenyament Mitjà (de 14 a 16 anys).

El marc comú, aglutinador i síntesi dels acords de Comissió, el formen aquests punts:

1. La necessitat d'un plantejament global de 0 a 16 anys, concretat en una Llei-marc que contempli aquests quatre blocs o cicles:
  - a) 0-3 anys.
  - b) 3-8 anys.
  - c) 8-12 anys.
  - d) 12-16 anys.
2. Cal tendir a la creació d'un cos únic d'ensenyants amb capacitació per a treballar en qualsevol etapa del Cicle únic, prèvia la preparació escaient.
3. Es fa necessària la reconversió i creació dels espais escolars: centres i àmbits.

Si bé des de visions pragmàtiques es veuen positives les reformes parcials, igual que l'apagafocs que ataca la flama per la banda que més crema, només una Llei-marc «permetria dibuixar d'una manera coherent el que han de ser els diferents cicles o etapes fins els 16 anys. Les reformes parcials malmeten energies, creen desconcert i descontent i comprometen seriosament la reforma global. Una Llei que aculli les experiències, investigacions, esforços individuals i col·lectius de molts professionals de l'ensenyament, que permeti solucions diverses i doni cabuda a realitats pedagògiques diferents».

La contemplació de blocs o cicles és un punt delicat. Els estudis existents, no sempre coincidents, no acaben de tenir prou força per a vèncer els dubtes o doblegar

Debat d'un grup de treball

reticències i recels. Va ser el pinyol de les discrepàncies en la Comissió.

Els cicles educatius dissenyats sobre els cicles evolutius representen unitats més àmplies que els cursos i permeten una adaptació i una flexibilitat més grans del procés d'aprenentatge al ritme natural del noi.

El primer gran bloc, de 0 a 8 anys, representa la incorporació dels més petits a l'educació bàsica. Aquest problema encara no ha estat abordat en tota la seva amplitud i cal atendre'l però amb la mateixa cura que les mestres canvien els bolquers. Sense una ordenació seriosa hom tem que una «escolarització» prematura sigui molt perjudicial. La nostra proposta incorpora en aquest bloc l'actual Cicle inicial.

El segon gran bloc, de 8 a 12 anys, agafa l'actual Cicle Mitjà i els nois de 6è. d'EGB. Hom considera insistentment la no conveniència d'agrupar aquesta edat (11-12) tal com està oficialment establert.

El tercer bloc, de 12 a 16 anys, contempla un cicle pre-adolescent que englobaria els actuals 7è. i 8è. d'EGB i els dos primers d'Ensenyament Secundari (Tronc comú).

Els dos darrers blocs són els més compromesos, en la situació que queden, davant els projectes de reforma oficial.

A l'hora de fixar l'acoblament entre etapes hom no ha pogut defugir del tot els fantasmes de la malfiança, més o menys encoberta, que han sorgit no només pel tipus aberrant de funcionament, sinó per

la diferència de criteris, fruit de la distinta formació rebuda.

El mantenir «in eternum» l'estructura actual de cossos deixarà sense valor qualsevol reforma. Tota renovació ha d'estar lligada a uns professionals que la impulsaran o la deixaran morir. Calia tornar-ho a dir.

Els espais escolars és un altre dels punts sobre els quals cal posar-se en profunditat. La Comissió com a tal no va poder estendre-s'hi. Si que ho van fer els grups Ensenyament mitjà i Escoles Bressol, els quals venien a dir, en síntesi, que l'edifici ha de ser dissenyat amb l'objectiu prioritari de fomentar i potenciar l'acció educativa. Calia possibilitar la incorporació de tots els agents del procés educatiu a l'hora de projectar un edifici o un territori escolar.

En una primera lectura de les conclusions de Comissió, a penes es nota, al meu entendre, que són la suma del treball de tres grups que han fet feina per separat. Les tres tasques són coincidents en els punts bàsics i els diferents matisos i/o extensió en el desenvolupament d'aspectes que enriqueixen positivament la visió de conjunt, la fan tocar de peus a terra, tot fent-la més entenedora i potser més plànera per a tothom.

I no voldria exagerar. Prou sé que, sovint, el més lleuger matís pot suposar divergències pregones. I possiblement hi són en aquests documents.

Però, en aquest cas, no és la suma el que m'amoïna, sinó les restes.

Un altre grup de treball

Gestió, participació i organització escolar

per José Antonio López

La Comissió de Gestió a l'Escola Pública estava integrada per 36 assistents pertanyents als Grups de Renovació Pedagògica d'arreu de l'Estat. Hi havia mestres i pares d'indrets diversos. La presència dels pares fou important, fins al punt que les funcions de moderador i secretari de la Comissió foren realitzades per pares assistents.

Amb la finalitat de treballar amb més agilitat la Comissió es dividí en tres grups:

- Organització de centres (que fou el més nombrós).
- Organització del professorat.
- Relacions amb pares.

Cadascun dels assistents es decantà voluntàriament per un dels grups segons els interessos personals i es dedicà a aprofundir més en la temàtica pròpia de les ponències assignades en aquest grup de treball. Es va preveure de fer trobades conjuntes dels tres grups per debatre conclusions.

Les ponències

Hi havia una gran diversitat de ponències, tant per la temàtica (òrgans de gestió, direccions col·legiades, alternatives a la inspecció, plantilles, relacions amb ajuntaments, pares...) com per la forma. Malgrat aquesta diversitat, podria dir-se que totes les ponències tenien un origen comú: l'experiència personal i/o institucional dels autors. Algunes d'aquestes experiències es realitzen de molts anys ençà i d'altres són més recents— la majoria han sorgit en l'època de la transició democràtica. Totes pretenen proposar alternatives a la gestió

de la l'escola per la via d'aprofundir les formes democràtiques de gestió. La majoria d'experiències presentades també recullen les dificultats d'implantació a la pràctica d'aquestes vies renovadores. Dificultats que tenen el seu origen en la mateixa Administració i/o en el mateix cos social (companys de l'escola, pares, localitat...). Val a dir que aquests elements i les seves implicacions foren molt presents en el debat i en condicionaren les conclusions.

Hem dit que el tret comú de les ponències era la defensa de la gestió democràtica a l'escola. Potser cal dir que al llarg del debat es va anar concretant més una de les vies possibles de gestió democràtica: la gestió col·lectiva sense òrgans unipersonals de govern. Les formulacions de les ponències sobre aquest punt eren molt variades (gestió col·legiada, terna de direcció...). Només la ponència presentada per Rosa Sensat «Gestió Col·lectiva a l'Escola» formulava explícitament aquesta via de gestió democràtica amb referències ben estructurades respecte dels elements teòrico-pràctics que donen suport a aquesta via de gestió en les dues escoles que presentaven la ponència. El contingut de la resta de ponències no definien una gestió col·lectiva de l'escola, sinó una gestió democràtica amb la màxima participació dels estaments implicats, acceptant i exercint càrrecs i responsabilitats personals.

L'altra ponència presentada des de Rosa Sensat, «Gestió i participació a l'escola pública», pretenia aportar al debat un marc i uns criteris de gestió democràtic prou oberts per facilitar concrecions diverses i alhora suficientment definit per permetre la concreció dels principis i conceptes bàsics de la gestió a l'escola. També es caracteritzava l'orientació pedagògica

d'aquests criteris i conceptes.

Aquestes aportacions tingueren poc ressò a la Comissió i alguns dels seus conceptes com projecte educatiu, autoritat, eficàcia, control-regulació, etc., generaren algunes actituds de recel i fins i tot dubtes respecte de la compatibilitat entre aquests conceptes i la gestió democràtica.

Aquesta ponència també tenia com a referència l'experiència personal i institucional dels autors i d'altres mestres al llarg de molts anys de pràctica de gestió democràtica a l'escola. És possible que els dubtes i recels que generà en alguns moments del debat fossin causats pel poc encert en la seva argumentació i defensa per part del ponent, que era jo mateix.

Els acords

El criteri de la Comissió va ser arribar als acords per unanimitat. Ara fóra massa llarg fer una relació de tots els acords presos en els tres grups de treball. Intentarem de fer una agrupació per blocs de qüestions:

1. Acords respecte de principis educatius i criteris de gestió democràtica a l'escola.
2. Acords referits a reivindicacions. En aquest segon bloc de conclusions podríem distingir dos tipus diferents de reivindicacions:

les referides als recursos personals i materials (plantilles, mobiliari, equipament didàctic, despeses de funcionament...) i les referides a qüestions més de fons (problemàtica del control, paper de la inspecció, marc legal de la gestió previst a la LODE...).

Respecte del primer bloc de conclusions (principis educatius i criteris de gestió democràtica) s'arribà a la conclusió que la gestió democràtica suposa un grau suficient d'autonomia per part del centre pel que fa a poder establir les estructures organitzatives més convenientes al propi projecte segons la realitat específica. En la línia de discussió dominant en el debat, tendent a assimilar gestió democràtica a gestió col·lectiva, s'arribà en les conclusions a algunes formulacions que podrien ésser contradictòries amb d'altres conclusions. Per exemple es negà bel·ligerància i raó d'ésser als càrrecs unipersonals (director, cap d'estudi, etc.), després d'haver afirmat que cada escola ha de trobar el model de gestió propi i que en les conclusions no es pretenia de definir-ne cap. En aquest i d'altres aspectes cal mantenir i aprofundir el debat, matisant més les postures i les formulacions.

Respecte del bloc de reivindicacions es feren propostes molt concretes i molt vàlides fruit del profund coneixement de la realitat de l'escola pública per part dels

Presentació de comunicacions, forma d'intercanvi, bàsicament, de les experiències més noves i inèdites

16 assistents. Aquestes propostes es refereixen tant als recursos personals, materials i econòmics, com a la racionalització de la seva forma de gestió. Caldria que l'Administració les prenguéssim com a referència per reorientar la seva actuació en aquest camp.

L'altre tipus de reivindicacions, les que he anomenat més de fons, foren òbviament menys aprofundides i concretades, donada la seva dificultat. El debat en aquest sentit fou molt semblant als que fèiem en l'època clandestina, quan el marc social i polític era definit pels «PRINCIPIOS FUNDAMENTALES DEL MOVIMIENTO» i el general Franco governava el país. Va ser molt poc present en el debat d'aquestes reivindicacions de fons el nou marc democràtic establert a LA CONSTITUCIÓ. Fóra molt convenient aprofundir i matisar més el debat d'aquests punts ideològics, que d'altra banda sempre resultaran difícils. Valorar la situació clarament diferencial que suposa la nova situació democràtica és bàsic per avançar i d'altra banda aquesta valoració del marc democràtic definit a la CONSTITUCIÓ no vol dir acceptar necessàriament l'orientació i la gestió que en un moment concret les forces polítiques al poder donin a les qüestions educatives.

Valoració

La primera valoració a fer s'ha de referir a la celebració del Congrés i la possibilitat que una Comissió integrada per persones i experiències tan diverses, pogués fer un debat lliure d'un tema tan complex com el de la gestió a l'escola. L'altre aspecte d'aquesta primera valora-

ció és que el debat ha estat afavorit per la mateixa Administració. Això és una situació inèdita arreu l'Estat, encara que a Catalunya ja s'havien fet debats conjunts de Moviments de Renovació juntament amb l'Administració.

Les conclusions posaren en evidència que l'escola pública pateix una problemàtica molt semblant a tot l'Estat. Les reivindicacions dels aspectes materials i condicions de treball foren unànimes i concretes.

Pel que fa als altres aspectes es constata la necessitat de mantenir i aprofundir el debat en el si de cada escola, a les zones i localitats. Potser la forma de mantenir-lo no sigui necessàriament la de fer nous congressos, sinó la d'afavorir vies de formació permanent, majoritàries, dins de l'horari escolar (com es reivindica a les conclusions), que permetin als mestres una reflexió continuada sobre la pròpia pràctica. En aquesta reflexió han d'ésser presents també els pares i d'altres sectors socials.

Cal fer ressaltar en aquesta valoració la maduresa que suposà per part del grup el fet de decidir arribar als acords per unanimitat. Potser aquesta decisió, que es realitzà a la pràctica, és la conclusió més directament aplicable a cada escola per avançar en el terreny de la gestió democràtica. És tal la precarietat de la pràctica de gestió democràtica a les nostres escoles, que el més important és aconseguir l'hàbit d'anar prenent acords conjunts, unànimes o molt majoritaris, que realment es realitzin. Aquesta premissa és imprescindible perquè més endavant es pugui aprofundir respecte de la formulació més matisada d'aquests acords i les seves repercussions qualitatives a l'escola.

Casetes o llocs de reunió de les diverses autonomies

Tipus d'escola i educació compensatòria

per Montserrat Falcó

La Comissió Tipus d'escola i educació compensatòria es va estructurar en tres grups:

- Educació especial i integració escolar.
- Educació compensatòria.
- Escola d'adults.

El grup d'Escola rural va quedar constituït com a comissió separada en considerar-se que la seva temàtica era prou àmplia.

Els membres de l'Associació van participar en els grups d'educació compensatòria i educació especial.

Del debat que es portà a terme veiem interessant fer ressaltar els punts que resumim a continuació.

A) Tipus d'escola i educació compensatòria

1. Plantejament general i documentació

Tot ciutadà espanyol té reconeguts una sèrie de drets formals segons la Constitució espanyola.

Capítol II, article 14. «Els espanyols són iguals davant la llei sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.»

La realitat demostra que hi ha defectes de marginació en la societat que es projecten en el sistema educatiu.

No és possible arribar a solucions educatives sense analitzar-ne les causes.

Les ponències presentades al I Congrés de Moviments de Renovació Pedagògica ofereixen una sèrie d'indicadors quantitatius i qualitatius de gran interès.

2. Objectius

L'objectiu principal és formar persones amb capacitat d'anàlisi crítica, responsables, amb esperit solidari, que puguin viure una infància i joventut alegres i felices.

3. Línies d'acció educativa

S'han marcat aquests nivells:

- Nivell general.
- Nivell d'Administració.
- Nivell d'Escola.
- Nivell d'Equips.
- Nivell de Sectors marginals.

3.1. Nivell general

L'educació compensatòria ha de passar per una reforma del sistema educatiu i de les estructures socio-econòmiques que generen aquest tipus de situacions.

L'Estat ha de respectar les diferències ètniques i socio-culturals.

S'ha d'entendre com una acció global, ja que la descompensació no és només educativa.

3.2. Nivell d'Administració

Es proposa que en el futur es faci la selecció de personal bo i garantint la provisió de places per equips que presentin projectes concrets, i que s'asseguri la continuïtat d'aquests equips. Al mateix temps la Direcció General de Promoció Educativa hauria d'avaluar l'intercanvi de material entre les diferents comunitats autònomes.

18 3.3. Nivell d'Escola

Afavorir i donar suport econòmic a les Escoles Bressol en les zones d'acció educativa preferent.

Dotar les escoles de professors de suport per tal de prevenir la marginació i inadaptació escolars.

Per disminuir la problemàtica proposam: menys alumnes per aula, alternativa al sistema d'avaluació actual, grups flexibles d'alumnes i dotació superior per a les aules d'E.C.

3.4. Nivell d'Equips

Creació d'equips homogenis d'acord amb projectes educatius previs, que siguin seleccionats per una comissió plural que farà el seguiment del projecte.

S'ha de garantir l'autonomia del treball d'aquest equip.

3.5. Nivell de Sectors marginats

La marginació d'ètnies i grups socials és un fet innegable. Davant aquesta realitat proposem com a alternativa:

1. Emmarcar els centres de Pre-escolar i EGB en centres comunitaris en el mateix barri i on s'ofereixin:

a) Serveis d'Informació i Assessorament sobre: Serveis socials, Educació, Cultura, Sanitat, Joventut, Habitatge... impulsats per Escoles de Pares, Associacions de Veïns, etc., amb qui collaboraran equips multiprofessionals.

b) Promoció i organització de tallers i cooperatives.

c) Promoció de menjadors escolars i socials.

d) Servei a domicili de treballadors familiars.

e) Organització d'Escoles d'Estiu per a adolescents i joves.

f) Promoció d'equips d'Animació Sòcio-cultural que incideixin en l'escola i en el barri.

g) Centres educatius dotats adequadament.

h) Dotació dels centres amb equips de mestres voluntaris que tinguin compromís de treball.

El poble gitano té una cultura pròpia que cal respectar i acceptar en els projectes educatius dirigits a barris gitans. S'ha d'educar per a la convivència i no per a l'assimilació al món «paio».

2. Les escoles de Concentració, Escoles Pont i Aules de pas per a gitans i altres inadaptats no tenen sentit si no s'emmarquen dins un projecte global que assegurí que la seva escolarització serà en *igualtat de condicions*.

B) Educació especial i integració

El primer objectiu de l'educació és formar persones que sàpiguen conviure i acceptar les diferències individuals. Per tant, tots els nens han d'estar junts per raó d'edat i veïnat en el lloc natural, fins ara l'escola del seu barri. Aquesta posició ens porta directament al replantejament del sentit dels grups homogenis per raó de les capacitats intel·lectuals, físiques, etc.... i també a posar en qüestió l'educació especial tal i com s'ha desenvolupat fins ara.

Les aules d'educació especial aconsegueixen actualment una funció que haurien d'assumir les aules ordinàries, però és imprescindible tenir:

- Professors d'ajuda amb la preparació adequada.
- Estabilitat en la plantilla del professorat que possibiliti dur a terme projectes educatius integradors.
- Un projecte educatiu basat en l'heterogeneïtat.

1. L'aula d'educació especial

Com a alternativa a la situació actual amb aules d'educació especial es proposa que, com a solució intermèdia no integradora, només s'acceptin a temps parcial, i que vagi desapareixent progressivament l'aula d'educació especial.

- On l'aula d'E.E. no hi sigui, cal proporcionar el professor de suport, sense crear aula.
- El professor de suport passa a compartir l'activitat del professor ordinari participant en les programacions, contacte amb els pares, seguiment...

2. Centres específics d'Educació Especial

Entenem aquests centres solament per a l'atenció d'individus que requereixen una ajuda assistencial, i afegim la necessitat que siguin annexos a centres ordinaris i reuneixin unes condicions arquitectòniques que permetin el desenvolupament de forma agradable.

Per tot el que s'ha dit, s'exigeix la paratització dels programes de construcció de centres d'educació especial i que els fons destinats a aquest fi reverteixin en recursos necessaris per a la integració.

Es proposa l'opció de reconvertir els centres existents en centres útils per a la comunitat educativa: centres de recursos, de diagnòstic, tallers de FP...

3. Serveis de suport a l'escola

Respecte als suports a l'escola: equips multiprofessionals del INEE (a Catalunya, Equips d'Assessorament Psicopedagògic) Serveis Psicopedagògics Municipals, Serveis d'Orientació Escolar i Vocacional, etc., la primera cosa que es fa evident és la necessitat de planificar tant l'assignació de zones com la unificació de projectes.

La coordinació, o en tot cas la integració dels diferents equips, sigui quina sigui la seva dependència administrativa, haurà de fer-se sense ultrapassar l'àmbit municipal o comarcal. La Llei de Bases de Règim Local ha de donar al Municipi competències en aquest sentit.

Finalment, es va fer una valoració de la

legislació actualment en vigor, especialment les últimes ordres ministerials que regulen l'educació especial. De la mateixa manera, es va exigir l'acompliment estricte de la Llei d'Integració Social de Minusvàlids.

C) L'educació dels adults

L'educació d'adults, emmarcada en l'àmbit de l'educació permanent i del desenvolupament comunitari, amb caràcter integrador i alliberador, té una importància decisiva en la formació personal i en l'avenç cultural, sòcio-econòmic i democràtic dels pobles.

— El bagatge d'experiències, positives i negatives, en els darrers trenta anys, fa proposar la urgent promulgació d'una llei de bases que estableixi des d'ara el marc general on es desenvolupi.

— L'educador d'adults, amb un nou perfil, ha de detectar les necessitats formatives de la comunitat i promoure que tant els serveis públics com els moviments associatius tendeixin a aconseguir els fins de l'educació permanent. Per tant, l'educació d'adults no és sols feina dels professionals de l'educació, sinó que poden ser també educadors altres membres de la comunitat per la seva situació o experiència.

— Els MRP, per tant, han de prendre consciència i sensibilitzar-se davant la importància que ha de tenir l'educació d'adults i potenciar la creació de grups de treball al seu si.

Algunes parades de llibres que es van muntar davant les casetes

Escola rural

per Josep Baluja

Al nostre grup es van aplegar un bon nombre de representants de diferents contrades de l'Estat. Hi eren presents Zamora, Salamanca, la Seu d'Urgell (Lleida), Astúries, Camp de Tarragona, Alt Empordà (Girona), Mallorca, la Rioja, Sevilla, Barcelona, Gran Canària, Navarra, Múrcia, Burgos, Sòria, Càceres, Osca, Conca, Guadaluajara i Palència. El primer pas que vam fer va ser reclamar el protagonisme, el temps i l'espai reservat a publicació que ens corresponia. Sabíem, per experiència, que l'Escola Rural sempre ha estat marginada de les grans decisions i de les petites, però, el que no ens esperàvem de cap de les maneres era que, en un Congrés de Moviments de Renovació Pedagògica, s'oblidés que l'Escola Rural té una entitat pròpia i una problemàtica tan particular i extensa i fos relegada a l'apartat 1.5) on es tractava l'educació especial, l'educació compensatòria i l'educació d'adults.

Un cop solucionada aquesta «petita» omissió de l'organització passarem a la feina. En principi a causa de la diferent procedència geogràfica i, per tant, de medis socio-culturals diferents, així com de distints graus d'autonomia en matèria educativa de cadascun dels components, es podria pensar en una diversitat de posicions i opinions no sempre coincidents. Doncs, no. L'Escola Rural, el tema d'Escola Rural, és tan primari i simple, tan clar i tan extraordinàriament greu, que no hi ha discrepàncies de fons. Hi pot haver matisos oposats, divergents, segons el grau de gravetat del problema, però es fa difícil una disconformitat absoluta. Les ponències presentades («Les escoles petites com alternativa pedagògica» de Mallorca, «La alternativa real a la Escuela Rural Cooperativa», Aula Libre de Fraga (Osca), «Programación y Coordinación en la Escuela Rural» de Castilla y León, «Situación y problemática de la Escuela Rural» de Múrcia, «La Escuela Rural en la Ley» del Grupo de Escuelas rurales de la Rioja Alta, «Un nuevo horario escolar especialmente pensado para las escuelas comarcales» del Movimiento de Renovación Pedagógica de Conca...) ja apunten, totes, vers una problemàtica comuna:

... l'escola rural abasta les necessitats educatives de població que en algunes comunitats arriba al setanta per cent...
... males condicions d'edificació...
... mal dotades de material...
... escassament dotades de mestres...
... la ratio 35/1 no funciona a l'escola rural a causa de la pluralitat de nivells per mestre...
... les dotacions econòmiques són insuficients...
... no a les concentracions...
... els llibres de text no tenen res a veure amb la realitat del poble...
... la població envelleix...
... els pobles perden la seva identitat cultural...
... és un factor greu la inestabilitat del professorat...
...

Plantejades així les coses i veient que les coincidències eren evidents ens proposarem l'elaboració d'una ponència fonamentada en l'explicació de la situació general, sense incidir en particularismes, evitant, això sí, l'espectacle del lament interminable i apuntant vers solucions vàlides i possibles.

La comissió va dissenyar el treball en tres apartats: Un primer bloc destinat a fer una anàlisi de la problemàtica actual existent, destacant, a més a més de temes estrictament educatius, el fet que no es pot canviar l'escola rural si no canvien les

...

condicions socio-econòmiques del medi en el qual està inserida. Un segon bloc on s'apunten les alternatives que es veuen com a solució als problemes assenyalats, tant des del punt de vista socio-econòmic com des del pedagògic i d'organització. I un tercer bloc titulat «Mesures urgents que ha d'adoptar l'Administració», onze punts d'actuacions immediates on s'intenta esbrinar allò que és més necessari si és que, de veritat, es vol començar a atacar el problema de l'Escola Rural.

En resum, el que vam intentar almenys teòricament, va ser treure l'escola rural de la seva condició de protagonista de la marginació, del fals i folklòric bucolisme que es mou al seu voltant i que fa oblidar, als que pensen així, la realitat diària que s'amaga darrera d'aquesta pantalla, com pot ser l'envelliment de població, el des-

poblament, l'oblit, el futur incert, la manca d'equipaments, etc.

La valoració del congrés la puc fer des d'un punt de vista individual i, d'altra banda, valorar un congrés és difícil per les moltes perspectives que dona. Per un cantó és positiu que es puguin reunir tota una sèrie de moviments de renovació pedagògica per enfrontar-se, tots junts, amb la problemàtica educativa. És positiu que grups que treballen i es desconeixen puguin arribar a establir canals de comunicació i de noves reunions. És positiu també que l'administració Central i l'Autonòmica col·laborin en la realització del Congrés i que escoltin conclusions dels congressistes, dels mestres. Amb tot, de vegades, queda la sensació que tot el que s'ha fet, tot el que s'ha dit, no ha estat recollit amb la voluntat, amb tota la voluntat, de cercar les solucions i fer passes endavant.

L'hora de dinar, al mateix Palau de Congressos, permetia l'intercanvi personal entre els mestres

Moviments de Renovació Pedagògica

per Carme Tolosana

Quan fa sis mesos que va celebrar-se aquest Congrés, hom pot preguntar-se per l'oportunitat de fer un balanç. Ha passat molt de temps..., potser l'interès del tema ha decaïgut...

Hi ha, però, motius importants per fer-ho i, fins i tot, per acceptar que és ara un bon moment: el temps transcorregut dóna una major distància i permet parlar d'allò que realment fou important i oblidar els aspectes més anecdòtics que podrien distorsionar una visió valorativa ajustada i que ens permeti tirar endavant a partir dels avenços que el Congrés va possibilitar.

El moment inicial

La Comissió que tractava dels MRP i la seva organització havia creat fortes expectatives al voltant de dos temes fonamentals: Què i quins eren els MRP i quina era l'organització més operativa a nivell estatal i, fins i tot, si aquesta era possible. La primera qüestió reflectia una característica pròpia dels Moviments en l'actualitat: la seva diversitat des de tots els punts de vista, orígens, estructura, composició, règim jurídic, àmbit d'influència, etc. La segona recollia una temença dels grups més novells, i per tant els menys consolidats, amb organitzacions més febles, de ser absorbits per unes estructures massa rígides i formals que els impedisin seguir uns ritmes de desenvolupament propis.

En un clima com aquest, la importància de la mesa del moderador, del secretari... que ordenessin la discussió, esdevenia fonamental. L'encert en l'elecció va ser un element decisiu per aconseguir l'ambient de distensió i col·laboració en què, al llarg de tot el congrés, es va dur la discussió.

Els acords principals

Les conclusions s'emmarquen en una anàlisi dels antecedents i de la situació actual dels MRP, que els situa en un moment de reconeixement públic que comporta aspectes positius (difusió, subvencions, etc.) i, alhora, els acosta a possibles situacions negatives (pèrdua d'identitat o independència).

Objectius dels MRP

- Propiciar el procés de creació d'una escola pública de qualitat d'acord amb la realitat de cada un dels pobles que configuren actualment l'Estat espanyol.
- Inserir l'escola en el medi socio-cultural amb una orientació inequívoca cap als interessos de les classes populars.
- Tractar d'aglutinar els professionals de l'ensenyament i altres persones i institucions amb incidència en el camp educatiu en totes les accions relacionades amb la transformació de l'escola.
- Promoure la investigació de temes educatius, per mitjà d'intercanvis; fomentar la creació de grups de treball permanents en què l'anàlisi ideològic-social que transformi l'escola hi sigui patent.
- Defensar plantejaments complementaris o alternatius —o en tot cas donar suport— als projectes de l'Administració que afectin el sistema educatiu i incideixin en el canvi real de l'escola.
- Connectar amb el sistema productiu per tal de crear una interacció entre l'escola i el món del treball.

Activitats dels MRP

A) *Críteris per definir aquestes activitats*

- Que parteixin de la realitat escolar i hi incideixin.
- Que permetin combinar en la mesura del possible pràctica i teoria.
- Que s'organitzin de forma descentralitzada i comarcalitzada.
- Que desenvolupin i potenciïn l'experimentació.
- Que serveixin com a plataforma de trobada, intercanvi i cooperació.
- Que potenciïn la integració i col·laboració amb altres sectors.
- Que tinguin una repercussió sòcio-política i cultural en el medi.
- A més caldria avaluar la incidència real en l'escola de les activitats ja realitzades pels diferents MRP.

B) *Tipologia de les activitats?*

- Grups de treball i seminaris que desenvolupin una tasca permanent durant l'any en les línies abans marcades.
- Jornades, cursos i altres activitats puntuals durant el curs.
- Elaboració de revistes, publicacions, etc., que facin possible la difusió dins de l'àmbit escolar.

- Organització d'activitats, debats, presentacions, etc., que facin possible la difusió d'aspectes d'extensió social.
- Presa de posició davant qüestions de política educativa.
- Trobades que afavoreixin les relacions de col·laboració a tots els nivells possibles.

Aquest darrer punt va merèixer un tractament específic donada la seva importància: és el punt de partida de molts grups de renovació i la principal activitat col·lectiva dels ensenyants en l'actualitat. Les conclusions d'aquesta valoració de les Escoles d'Estiu van ser:

- Organitzades per una minoria (MRP) per a una audiència majoritària.
- Responen a un nombre molt gran d'interessos (no solament els dels MRP).
- Refusen el debat i la reflexió teòrico-pedagògica profunda.
- No sempre hi ha la connexió desitjada de les E.E. amb les activitats del curs.

A més es van assenyalar alguns aspectes a tenir presents en les properes E.E.

- Tendir a ampliar-ne les bases organitzatives.
- Renunciar a plantejaments massius i triomfalistes i donar més relleu a la qualitat que a la quantitat.

El hall del Palau, convertit a vegades en escenari d'un esbarjo que es feia necessari

- Crear llocs de trobada i contrast de treballs i experiències més que transmetre aspectes metodològics i didàctics.
- Tenir una connexió tant temàtica com organitzativa amb la resta de les activitats de cada MRP.
- Aconseguir una coherència interna, tant temàtica com estructural.
- Tendir a la descentralització i intentar-ne la localització comarcal i de zones, potenciant així l'actuació a aquests nivells.
- Facilitar la participació de persones o sectors aïllats.
- Tractar de recuperar els aspectes utòpics de les E.E.
- Dinamitzar-les els mateixos grups de treball de cada MRP.
- Crear un espai de trobada amb cabuda per a l'expansió lúdica.

Definició i aspectes organitzatius

A) *Característiques organitzatives*

- Democràcia interna.
- Estructura que afavoreixi la participació.
- Participació en la programació i realització de les activitats de tots els educadors i persones relacionades amb el procés educatiu.
- Organització basada en les activitats i no solament en el reconeixement legal.

- Pluralisme: els MRP han d'acollir totes les aportacions que no vagin en contra dels principis definits en l'objectiu relatiu a l'Escola Pública.

B) *Autonomia i independència respecte a qualsevol institució pública o privada*

C) *Vinculació territorial i coordinació*

Per tal de fer possible l'objectiu d'assolir una escola pública definit anteriorment, cal que els MRP tinguin una vinculació directa amb una zona determinada. Això no treu l'existència o representació de grups que no abastin tota la seva comunitat autònoma.

Relacions entre els MRP

A) *Objectius*

- Intercanviar i unificar criteris.
- Continuar aprofundint els objectius dels MRP i del seu desenvolupament.
- Estudiar fórmules de relació amb altres grups i amb l'Administració.
- Donar suport i col·laborar mútuament a fi d'aconseguir, entre altres finalitats, la consolidació dels grups.
- Avançar en la projecció social de cada moviment.

Lectura i discussió, en Comissió, dels resultats dels grups de treball

- Intercanviar i donar a conèixer idees, documents i experiències.
- Elaborar propostes i actuacions conjuntes.

B) *Característiques*

- Han de sorgir de la base, del convenciment de la necessitat de cooperació entre els grups i no de l'exigència d'una superestructura.
- Han de mantenir la independència dels grups entre si.
- Han de respectar els ritmes de cada col·lectiu i les peculiaritats.

C) *Fórmula*

Els MRP de cada comunitat autònoma o àmbit d'actuació s'organitzaran en el seu àmbit de la forma que creguin més convenient, que no té perquè ser única.

Relacions dels moviments amb l'Administració

A) *Objectius*

- Reconeixement efectiu del treball dels MRP.
- Reconeixement per part de les diverses administracions mitjançant el suport tècnic i d'infraestructura per possibilitar-ne el treball, consignant la partida presupostària que ha de ser transferida de forma estable a les C.E....
- Transmetre els principis o alternatives dels MRP per tal que incideixin i siguin reconegudes les línies de política educativa.
- Sol·licitar de les diferents Administracions la informació permanent, activitats o projectes, així com consultar-los per al seu enfocament.
- Exigir l'engegada d'activitats i mitjans que afavoreixin la Renovació Pedagògica.
- Exigir de les diferents Administracions, en funció de les seves competències, aquells elements que facilitin l'avenç cap a una autèntica Escola Pública de qualitat.

Mesa de cloenda del Congrés amb assistència en aquesta ocasió, a més de les autoritats autonòmiques catalanes, del ministre d'Educació, senyor Maravall

B) *Fórmules*

- Participació i integració, si cal, en els Consells municipals, territorials, autonòmics, estatals, mitjançant les coordinacions que els mateixos MRP estableixin.
- Constituir una mesura puntual, no permanent, de representants de les diferents organitzacions per tractar exclusivament els aspectes de política educativa no específica de les comunitats autònomes.

Finalment es fa la proposta de tractar com a tema central les relacions dels MRP entre ells i amb l'Administració, a la propera vegada, a Galícia.

Valoració final

És, sense cap mena de dubte, positiva.

El Congrés ens va permetre intensificar i classificar les relacions entre els diversos grups. Potser pot semblar que la manca de fórmules organitzatives concretes dona un cert to de fracàs a la trobada, però jo penso que aquesta limitació respon a la realitat dels MRP i que el millorament de les seves relacions era la base imprescindible per tirar endavant qualsevol projecte de coordinació estable.

Finalment penso que cal destacar com les aportacions dels Moviments de Catalunya van ser fonamentals a l'hora de fer avançar els debats perquè traslluen un nivell de debat i reflexió precís (Jornades de Roses), que va ser reconegut unànimement per tots els membres de la Comissió.

La Renovació a 6^è,

Amb llibres atractius, dinàmics

La sèrie *Natura* la constitueixen llibres de Ciències Naturals, eficaços per facilitar a l'alumne la interpretació i la comprensió del medi natural que l'envolta, i dels fenòmens que s'hi donen. Tot això a partir de l'observació i de l'experimentació.

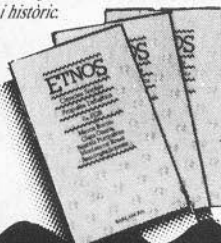
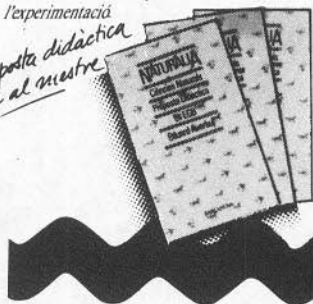
*Proposta didàctica
per al mestre.*

La sèrie *Etnos* la constitueixen llibres de Ciències Socials, concebuts per a l'aprenentatge dels instruments i dels continguts fonamentals que serviran a l'alumne per aconseguir un coneixement major del seu entorn social, geogràfic i històric.

La sèrie *Abac* la constitueixen llibres de Matemàtiques que faciliten a l'alumne una comprensió quantitativa del món que l'envolta a partir de la manipulació, l'experimentació i la resolució de problemes. Tot això amb un criteri senzill, amè i entretingut, però rigorosament científic.

Renovació Pedagògica

7è i 8è

inovadors i rigorosament pedagògics.

GRAFIC COMUNICACIÓ

els llibres *Atzavara* introdueixen de manera senzilla i entenedora l'alumne en l'estudi de la Llengua Catalana, amb una base rigorosament científica i d'acord als estudis actuals de fonètica i fonologia.

La sèrie dels *Arbres* de lectures en llengua catalana presenta uns plantejaments innovadors que desenvolupen d'una manera total el pensament creatiu de l'alumne, alhora que potencia la seva consciència estètica i educa la seva sensibilitat i emotivitat.

La sèrie *Zumbel* la constitueixen llibres de Llengua Castellana, concebuts per consolidar la capacitat lecto-escritora i desenvolupar l'adquisició d'una coherència intel·lectual que enriqueixi la sensibilitat, la maduresa verbal i el desenvolupament de la integració social de l'alumne.

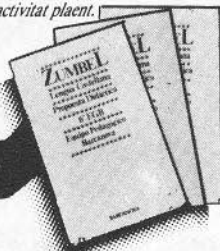
Alameda són llibres de lectures en Llengua Castellana que estimulen la sensibilitat estètica i la imaginació de l'alumne, i l'ajuden a trobar en la lectura una activitat plaent.

Editorial
BARCANOVA

La Renovació Pedagògica en marxa.

Plaça Lesseps, 33 Tel. (93) 217 20 54 Barcelona-23

AUTOAPRENTATGE DE LA LECTURA I ESCRIPTURA

Vint contes escrits i dibuixats per infants

Ja fa quatre cursos escolars que com a mestre d'una petita escola de Mallorca me dedic a l'ensenyament de la lectura i escriptura, havent cercat un camí creatiu, participatiu i elaborat a la mateixa escola. Ara, Edicions Cort de Ciutat de Mallorca acaba d'editar a colors una col·lecció de llibrets que sota el títol de «Bones Dents» recull 20 contes infantils escrits i dibuixats a l'Escola Unitària Mixta de Deià pels mateixos alumnes. Aquests llibrets, de 8-12 pàgines cada un, estan recollits en carpetes (3-4 llibrets cada una) i pretenen dues coses: que els infants de les Illes que aprenen a llegir i a escriure en català tinguin una eina bàsica que parteix del seu lèxic dialectal i medi propis, i que, a més a més, li serveixin d'entreteniment lec-

tor com a material de biblioteca escolar o familiar. Les carpetes i els llibrets són els següents: «A peu puntes (dos escaladors; Pepa, mamà i papà; Tomàs i sa tia). Amb es dits (Neu; sa torre i es riu; Damià i sa dona; en Manuel i es sol). A coll-i-be (es moro; en Miquel; es caragol). Amb una rialla (en Biel; Bunyola; ses vaques i en David; Joan i Jaume). A la cucavela (es cavall que riu; a Deià; Peixos). A ulls clucs (es zoo; Blai es vampir; sa caixa)». El mètode emprat és el mateix que inicià Rosa Sensat amb el seu material «Lletra per Lletra» i «A poc a poc», però la novetat aquí és que ho han creat els propis infants, amb la particularitat que un trenta per cent eren de parla anglesa i altres llengües estrangeres que feien les primeres passes amb la nostra llengua. Cada llibret estudia una lletra-so i hi han participat en total

El poble de Deià.

trenta nins i nines de 5 a 9 anys dels cursos 1978-79/1979-80. Així els més grandets han ajudat els petits a crear-se les pròpies eines de lectura-escritura.

La meua tasca com a mestre de l'Escola de Deià, amb l'ajut d'Antònia Marquès, ha consistit a posar a punt aquesta edició sobre una altra d'ídèntica que s'imprimí l'escola a gelatina el mateix moment que es creaven textos i dibuixos.

Acompanya aquests contes d'infants una guia didàctica: «Autoaprenentatge de la lectura i escriptura» dedicada als professionals de l'ensenyament i on s'analitzen els mètodes de lectura i els seus graus d'efectivitat, la globalització, la creativitat, la participació, les vivències i medi, el lèxic bàsic, els períodes, i les dificultats del codi lingüístic. També faig unes referències bàsiques a la fonètica i explico el procés seguit perquè els mateixos alumnes es facin el seu material de lectura i escriptura: vocabularis bàsics, les il·lustracions amb l'estudi dels plans cinematogràfics, i la impressió escolar del llibret.

Tot aquest material dels qui treballem a l'Escola de Deià s'afegeix al llibre: «Expressió escrita i creativitat infantil», editat amb anterioritat i on es fa un estudi i recopilació de 70 textos lliures d'infants de 7 a 14 anys, seguint una metodologia Freinet.

Bé. Tots aquests paràgrafs poden ser la nova, però convé explicar el tema passa a passa.

¿Què cal qüestionar-se a l'hora d'escollir un mètode de lectura?

La globalització. S'ha parlat molt de substituir els mètodes analítics, descompositius, per altres globalitzadors, de síntesi. S'ha defensat partir de la realitat, l'expressió completa: la frase, la paraula, i fugir d'aquells camins que desfeien aquesta realitat en síl·labes i lletres, en abstraccions. I tal volta el camí no està en el fet de qüestionar-se si és anàlisi o síntesi, perquè els dos punts de partida es complementen i són necessaris a tota metodització.

La creativitat. No crec en una escola on el mestre deixi que els seus alumnes, només per ells mateixos i sense cap orientació, descobrixin i experimentin tot, absolutament tot, sols. A l'altre pol oposat, no crec tampoc en una escola on el mestre ho doni tot mastegat

a l'alumne. La base de la creativitat es troba en el coneixement d'unes eines. Crear sense uns suports, fer-se persona social sense societat, és un impossible.

La participació. L'entusiasme del mestre genera la participació de l'infant, és tal volta l'únic i indiscutible axioma escolar; entusiasme absolutament necessari perquè l'allot dels primers nivells s'hi pugui acollir.

Les vivències i el medi. «El nen treballa sobre l'immediat, sobre allò més immediat» (F. Tonucci).

Lèxic bàsic. Si volem partir del propi medi infantil i volem que les pròpies vivències estiguin immerses dins el treball d'aprenentatge de la lectura i l'escriptura, és indispensable que el vocabulari del lloc i nin que aprèn sigui el primer vocabulari emprat.

El període. És important no fer aprendre el codi lingüístic a contra-rellotge. Aquest ensenyament oscilla dels 5 als 8 anys segons l'infant, la seva escolaritat anterior, la seva maduresa i motivació familiar.

Les dificultats del codi lingüístic

Les dificultats d'un codi lingüístic de base fonètica com és la nostra llengua surten dels següents pols d'evolució:

— Per una part els individus que al llarg de generacions han establert, transformant-la, una parla, i que ho han fet a través d'uns sons emesos que han estat el suport lexical i morfo-sintàctic de la llengua.

— Per altra els normatius, els escriptors, que han codificat aquesta parla en unes grafies, lletres, que, paral·lelament o successivament, han donat lloc a unes normes ortogràfiques unificades per a aconseguir una comoditat circulatòria de relació escrita entre els parlants d'una mateixa llengua.

El divorci lletra-so és patent; i és bàsic pel mestre el seu exacte coneixement, sobretot pel mestre de la llengua catalana que fins ara s'ha format amb-en una altra llengua, la castellana, en la qual també hi ha el mateix divorci grafia-fonema, però que mai no se'ns ha mostrat; i, a més a més, menyspreades les varietats dialectals del castellà cara a perpetuar un centralisme i absolutisme lingüístic manifest.

Tot això porta a saber de les vocals: la seva obertura, la posició dins la boca, la seva tonicitat o atonicitat, la seva major o menor

pronúncia, els seus canvis estàndard-dialectal. I tot això porta a saber també de les consonants: el lloc d'articulació, la sonoritat, la manera d'articular-les, la posició sil·làbica dins la tira fònica, la coincidència o no dels sons i grafies, la seva major o menor pronúncia, els dígrafs.

criteris a tenir en compte per a l'ordenament del successiu aprenentatge de les lletres

¿Quines lletres es mostraran primer a l'infant i quines després?

— Les vocals abans que les consonants perquè són els elements sonors per excel·lència i la base dels distints comportaments sonors de les consonants dins la síl·laba; contrastant primer les més obertes a les més tancades, les tòniques abans de les àtones perquè tenen menys dificultats d'identificació so-lletra, en principi les vocals plenes i deixant per a més enllà els diftongs, mudes i particularitats dialectals que no siguin del lloc.

— S'estudiaran primer les consonants que tinguin menys divorci fonema-grafia (un fo-

nema igual una grafia), primer les de pronúncia més plena, les més contrastades pel lloc d'articulació i manera d'articular, les simples abans que els dígrafs, les posicions sil·làbiques més elementals.

— Tant vocals com consonants: les particularitats dialectals del lloc on s'estudien les primeres lletres són primordials, les combinacions sil·làbiques més emprades, els suports morfològics més elementals, les que més formin part del lèxic bàsic, les que a cada moment del ritme d'aprenentatge sigui adquat introduir per circumstàncies que surten al pas.

Treball concret i organització de les classes

— Primer dia, primer treball (mitja horeta): EL VOCABULARI BÀSIC. El primer treball a fer per iniciar la tasca de l'aprenentatge d'una grafia és fer una llista de paraules referides a aquesta grafia, un lèxic que no sigui escollit d'un diccionari ni d'uns vocabularis bàsics. Per això cal escollir una lletra o un so i donar-la a conèixer als infants amb uns

Moment en què es va creant una historieta.

exemples. Si els infants ja saben les vocals es pot començar, per exemple, amb la —p— que té bastantes paraules monosíl·labes i una sonoritat i articulació clares. Es convida els aïllats a pensar-ne i dir-ne, i s'inicia una discussió i una llista. El mestre va apuntant a la pissarra les que va dient l'alumne, l'alumne les copia al seu quadern i així fa un primer exercici d'identificació i calligrafia bàsic, i anam rebutjant totes aquelles paraules que es diguin amb una grafia encara no estudiada. Suposam que han sortit: pa, Pep, pip!, Pau, Pepa, piu!, peu, pipa, papà, pi, pipí... El mestre s'ha d'aturar quan veu que serien massa per a identificar després. I ho deixam de treballar fins el dia següent.

— Segon dia, segon treball (mitja horeta): LA HISTORIETA. Tornam copiar les paraules del dia anterior a la pissarra. Un alumne que ja les sàpiga llegir les pot dictar al professor. Amb aquelles paraules, suposam que són la de la lletra —p— escrites abans, convid els infants, que, col·lectivament, s'inventin una història, un conte. I van sorgint unes frases-escenes: «Es papà fuma amb sa pipa». Naturalment només podrem escriure: «Papa pipa». «En Pep fa pipí», que es convertirà en: «Pep, pipí». Les primeres historietes són difícils de fer perquè són poques les grafies estudiades i el mestre ha d'ajudar bastant. I quan arribam a tenir bastantes frases, procurant que segueixin un guió, donam per llista la historieta i fins una altra jornada. Naturalment hem emprat també la pissarra i quadern de l'infant, provant de fer-ho ja al dictat.

— Tercer dia, tercer treball (una hora): ELS DIBUIXOS. Posam a la pissarra tota la historieta feta el dia abans, que està dividida en frases-escenes. Els infants escullen la que volen dibuixar amb retoladors i procuraran sempre que els dibuixos s'adeqüin exactament al text. I quan tothom les ha acabades de dibuixar votam les que compleixen més aquesta relació, i els posam la frase davall.

— Quart dia, quart treball (una hora): IMPRIMIR EL LLIBRET. Preparar la impressió és una tasca normalment feta per mi. Consisteix a posar a punt les còpies que després aniran a gelatina. Imprimir el nombre d'exemplars abans fixat, una cinquantena, és ja treball de l'infant. Treball de manualitat, però al mateix temps de revisió dels dibuixos i escrits. En ocasions hi ha còpies mal impreses que necessiten d'uns correctors que a retolador o

bolígraf les repassin. Finalment, col·lectivament i en cadena es compaginen i grapen les distintes pàgines impreses i queden conformats els llibrets que es reparteixen entre ells, venen a Deià o envien a subscriptors.

— Cinquè dia, cinquè treball (individual amb cada infant): LECTURA DEL LLIBRET I PRÀCTICA ESCRITA. Queda comprovar si aquella grafia ha quedat assimilada fent lectures i pràctiques individuals, cosa que sol ja resultar positiva perquè l'infant ha participat en tot el procés de creació i confecció d'un llibret sobre una grafia concreta.

Per a la pròxima setmana una altra grafia i el mateix camí. Ara el vocabulari i la historieta es faran amb una altra lletra, però on podran entrar les anteriors grafies estudiades, però no les que queden per estudiar. L'ordre d'aparició de les grafies les va preparant el mestre, vigilant l'oportunitat de canviar una per l'altra segons els ritmes i circumstàncies que marquen els infants.

Hi ha un material complementari?

Sí! ¿Quin paper fa la biblioteca escolar en els primers cursos d'EGB o parvulari, quan el nin inicia el seu aprenentatge de lectura i escriptura? En principi no hi ha cap raó que impossibiliti que aquest nin no pugui emprar la biblioteca-esplai dels més grans i el seu servei baldament aquest nin no sàpiga llegir. Les ganes de fer el mateix que els grans, de dur-se'n un llibre de contes a casa, o la visualització i suggeriment de les imatges dels llibres són interessos i motivacions que no s'han d'oblidar. Ara bé, paral·lelament s'ha de tenir una biblioteca-primeres lectures, un recull de llibres curts de 12-20 pàgines, tal com els que confeccionam a l'escola i que serviran de veritable material complementari. «A poc a poc» de La Galera, «De mica en mica» de Moll, «Llegeixo tot sol» de Teide en són exemples. L'infant els podrà llegir sol o amb el mestre al costat.

Consideracions finals

Aquest treball, aquest mètode d'aprenentatge de lectura i escriptura: ¿du a l'èxit segur?, ¿és més eficaç i ràpid que un altre? Crec que ja ho he escrit abans: aquest mètode no pretén ser una carrera contra rellot-

ge, ni, en cap moment, solucionar una massificació escolar, suïcidi de qualsevol mestre de les primeres lletres que es troba amb una gran quantitat de nins per aula. Aquest mètode cerca creativitat, vol participació viva i intenta motivar.

Des de Mallorca, ara que iniciem el camí de l'ensenyament de la nostra llengua, crec que hem de tenir ben clara la postura a prendre:

— Pedagògicament parlant, hem de defensar que cal agafar com a punt de partida la parla que el nin que tenim davant emet, amb les seves variants dialectals, fonètiques, lèxiques i morfològiques. Ja hem dit que havíem de partir del medi de l'infant.

— Científicament parlant, hem de defensar el fet de prendre com a punt de partida una

ortografia unificada, estàndard, que ens permeti poder treballar una bona eina de relació entre els distints països de la nostra llengua.

— Políticament parlant, defensar la igualtat lingüística entre els distints dialectes dels nostres pobles, no posar-ne un davant l'altre, i tenir ben clara la diferenciació entre llenguatge parlat i llenguatge escrit, que sempre portaran el divorci de la pròpia dinàmica de la llengua, la qual no s'ha de combatre des d'un costat, sinó ajudar a evolucionar.

Jaume Alberti

Votació dels dibuixos que acompanyaran el text de la historieta.

Editorial Casals

LLIBRES DE TEXT I D'ESPLAI

Colleccions

- **GATET, MIXET:** Comprensió i l'expressió oral a parvulari. M. Abeyà, A. Prat, F. Rifà.
- **EL NINOT:** Material d'entreteniment i de creació. M. J. Espelt, M. Ginesta.
- **PENSAMENT I LENGUATGE:** Imatges i textos per a jugar i aprendre. 3 anys: **BON DIA, ESCOLA** - 4 anys: **TORNEM A ESCOLA**. M. Martínez, C. Solé.

NOU MÈTODE D'ANGLÈS «ENGLISH ON TIME» en coedició amb **COLLINS** (aprovat per a 6è. d'EGB).

- **MOLÍ DE VENT:** Llibres de llengua per a castellanoparlants.
- **EL PENELL:** Llibres de llengua per a catalanoparlants.
- **D'ACÍ D'ALLÀ:** Llibres de lectura.

TOTS ELS LLIBRES PER A MATERNAL - PARVULARI - E.G.B. I B.U.P.

Editorial Casals

Casp, 79. Barcelona - 13. Tel 245 72 03 - 04

TEIDE

NOVETATS PER AL CURS VINENT

PREESCOLAR

Per a nens de 4 a 6 anys.

EL CISTELL DE LES CIRERES:

Llibre d'imatges

Quadern de Preescriptura

1-2-3-4-5

Llibre de Didàctica

E.G.B.

COL·LECCIÓ GRAÓ:

BALDUFA

3er. CIÈNCIES SOCIALS

Quaderns de treball, 1-2-3-4-5

BALDUFA

3er. CIÈNCIES NATURALS

Quaderns de Treball, 1

RUTLLA

5è. CIÈNCIES SOCIALS

RUTLLA Guia Didàctica

Ciències Socials

KING-QUÈ-RUTLLA Lectura 5è.

RUTLLA Llengua 5è.

RUTLLA Matemàtica 5è.

SERPENTINA CONTES:

Complement Lectures

**ROMANÍ. LA FARMACIOLA D'EN ROGER. LES DUES TRIBUS. EL TRAMVIA BLAU.
EN BERNAT D'ALPAC. EN PAU I L'ENERGIA. L'ARCA DE NOÈ. LA FLOR NOVA.
EL CULTIU SORPRESA. FARNAQUES I. UNA PERIPÈCIA DE GEGANTS.**

Suggestives il·lustracions i text pensat per pedagogs que conèixen a fons el món dels nois i noies a qui van dirigits.

EDITORIAL TEIDE, S.A.

Viladomat, 291 Barcelona 29 Tel. 250 45 07

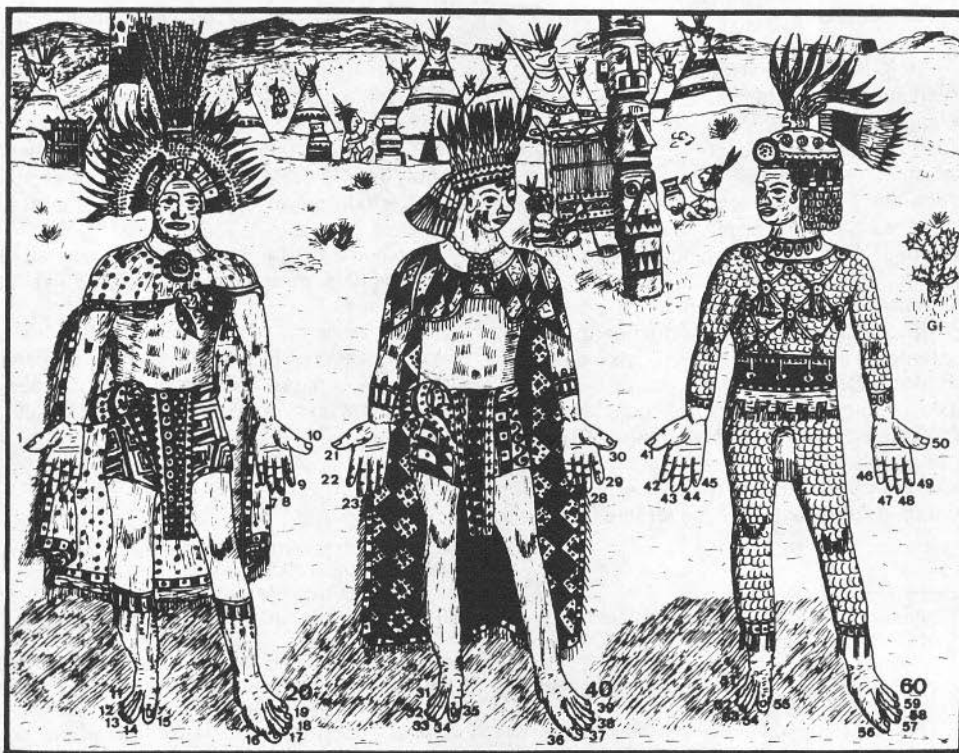
ELS MAIES I ELS SISTEMES DE NUMERACIÓ

¿A qui no se li ha acudit preguntar-se per què el nostre sistema de numeració és decimal? Lògic! Algú deuria anar pensant a comptar de 10 en 10 perquè tenim 10 dits a les mans!

Però, ¿i si comptem també els dits dels peus? Són 20, oi? ¿Per què no comptem de 20 en 20? Algú pot respondre ràpidament: «Ja ho fem! Amb la mà estesa marquem una mesura de 20 cm, *el pam*». Però també sabem que no és així. La invenció del centímetre (del metre) fou posterior a l'ús d'aquesta mesura antropomètrica que és el pam, i no sempre val 20 cm.

El fet és que, darrerament en no pocs estudis sobre numeració, s'ha remarcat que el fet de comptar de 20 en 20 fou «contemporani» de la forma decimal. Justament a Amèrica Central, d'on procedeixen els asteques i els maies, diverses tribus utilitzen aquest sistema de comptar.¹

L'objectiu d'aquestes ratlles és presentar una experiència duta a classe amb nens de 5è. i 6è. d'EGB on el treball sobre el sistema de numeració dels maies ha col·laborat a la comprensió de la idea de *sistema de numeració* i, en conseqüència, entendre el nostre sistema de numeració com a *posicional*.²

1. Encara avui, tribus descendents dels maies a Yucatan utilitzen aquest sistema. Vegeu GUILTEL, G., *Histoire comparée des numérations écrites*, Ed. Flammarion, Paris 1975.

2. S'anomena així perquè un mateix símbol té valor diferent segons on es troba col·locat.

Introducció. Planteig

No tots els nens sabran qui són els maies, com tampoc els asteques. Depèn evidentment de l'àmbit cultural del qual procedeixen els nens. A la classe de 6è. varem trobar-ne quatre que n'havien sentit a parlar i, fins i tot, ho sabien explicar als altres.

Qui no ha vist mai els monuments arquitectònics, escultures, etc. dels maies no sent l'encant del tema, però si situem els nois/es en l'espai i el temps de l'època i els portem material gràfic, posarem a l'auditori «ohs» d'admiració.

Així els trets fonamentals del desenvolupament del tema serien:

- a) Ambientació.
- b) Presentació dels coneixements científics. Afecció a l'astronomia.
- c) Una numeració molt perfeccionada.

a) Ambientació³

Molt s'ha parlat darrerament sobre les intervencions d'extraterrestres en les cultures pre-colombines.

El que sabem d'aquestes cultures ens ho confirmen les troballes arquitectòniques monumentals i la diferència que s'estableix entre els seus «descobriments» i com han trigat a descobrir-los civilitzacions com les europees de la mateixa època.

La cultura maia es desenvolupa en el sector geogràfic que ocupa actualment Mèxic, Guatemala, Hondures i Belice, així com una part de Yucatan.

Les condicions de vida són poc favorables per a l'agricultura i esdevé així una cultura disseminada.

Els grans centres de trobada eren llocs de cerimònies habitats per governants, nobles,

sacerdots, funcionaris i els seus servidors. Els pagesos acudeixen als centres de cultura en comptades ocasions com: festes religioses, mercat o assumptes oficials.

A partir de les escultures s'ha pogut anar deduint el seu coneixement i valoració cultural: vestit, dansa, etc.

La religió informava qualsevol activitat. S'oferien als déus presents diversos, segons el benestar que els havia estat concedit o la necessitat que es tenia de la seva protecció, etc.⁴

Els motius figuratius i decoratius que hi ha a les parets estan sovint acompanyats d'inscripcions jeroglífiques. Cada símbol equival normalment a una paraula o idea única, però no s'ha aconseguit descriure la totalitat de les troballes arqueològiques que s'han fet.

b) Coneixements científics

Els estudiosos es basen en el costum dels maies d'erigir esteles (monòlits amb inscripcions i textos) que ens donen la informació dels fets importants esdevinguts. La preocupació del «pas del temps» és fonamental ja que ha quedat materialitzada en molts monuments. Des de l'any 629 a 790 dJ, per exemple, cada període de 20 anys fou commemorat en esteles a Tikal.

La majoria de textos desxifrats tracten de religió, rituals, endevinació astrologia i temes astronòmics.

Els instruments òptics derivats del cristall eren desconeguts per aquestes cultures i sembla que es basaren en càlculs angulars per a conèixer els canvis de posició del sol, lluna i planetes.

4. Pot ser divertit presentar els noms de les divinitats i algun dels seus significats:

IMIX, IK, AKBAL, KAN, CHICCHAN, CIMI, MANIK, LAMAT, MULUC, OC, CHUEN, EB, BEN, IX, MEN, CIB, CABAN, EZNAB, CAUAC, AHAU.

IMIX, representava la terra; AN, el blat de moro; CIMI, la mort; OC, el gos; AHAU, el sol divinitat; IXAU, la lluna, etc.

Vegeu THOMPSON, E., *Maya hieroglyphic writing*, pàg. 89, Univers. of Oklahoma Press, Norman, 1960.

En forma més resumida es pot trobar a IFRAH, G., *Histoire universelle des chiffres*, Ed. Seghers., París 1981.

3. Poden consultar-se diversos llibres:
PELLISSIER, Simone, *Els indis*, Ed. Laia, Barcelona 1976 (BTJ, 8).
CHOSHER, Judith, *Los aztecas*, Edit. Molino, Barcelona 1979.
IVANOFF, P., *Civilizaciones maya y azteca*, Mas-Ivars ed., Valencia 1972.
MORLEY, S., *La civilización maya*, Fondo Cultural Económica, México 1967.
CRICKEBERG, W., *Las antiguas culturas mejicanas*, FCE, México 1961.

 .. IMIX	 .. CIMI	 .. CHUEN	 .. CIB
 .. IK	 .. MANIK	 .. EB	 .. CABAN
 .. AKBAL	 .. LAMAT	 .. BEN	 .. EZNAB
 .. KAN	 .. MULUC	 .. IX	 .. CAUAC
 .. CHICCHAN	 .. OC	 .. MEN	 .. AHAU

Il·lustració de la numeració bàsica de quantitats en relació al dits. Il. extreta de G. Ifrash, Histoire universelle des chiffres, Seghers, Paris, 1981, p. 55.

Sembla que no varen descobrir que la Terra girés al voltant del Sol, però els seus càlculs de durada de l'any solar foren prodigiosos.

Coneixien els cicles de la Lluna i de Venus. Van construir taules per a predir els eclipsis.

A Copan es pot trobar un cap immens de pedra que sembla dedicat al déu Itzamma, inventor de l'escriptura i el calendari; tal és el seu interès pel tema!

Notem una idea important: són els sacerdots els que tenen el «coneixement» d'aquestes realitats; posteriorment sembla que hi ha una expressió escrita en què s'entreu que més gent té aquests coneixements científics.

Pel que fa al calendari, desconeixien el rellotge de sorra, la clepsidra (rellotge d'aigua) i qualsevol mena d'instrument que mesurés una durada menor del dia i, malgrat això, descobriren l'any solar de 365,2420 dies que comparat amb el que s'accepta actualment com a bo de 365,2422 dies representa una gran exactitud. Precisen que el període de la volta de Venus és de 584 dies (actualment 583,920 dies) i ho feien amb pals creuats, observant angles. Sobre aquests pals es col·locava un tub de jade que els permetia afinar la visual.

Heus ací un possible element didàctic concret. Davant d'un fragment literari, fer-ne un comentari i aproximació als seus coneixements. Aquest parla dels eclipsis.

EL SOL I LA LLUNA

Heus ací el cercle que és al mig, aquell que és blanc.

Això significa que és per allà per on surt el sol.

Aquell parell de rodes negres, volen dir que la cara del sol va sobre la gran roda negra i baixa sobre la roda petita, també negra.

I és així com es veu en tota l'extensió del país la marxa del sol.

Per marxar, forma una autèntica tassa allargada i entra per la part més gran que és l'extrem de la terra.

Així és la història del sol, tal com es coneix des de la terra.

Als homes els sembla que al seu costat es troba la mitja rodona on hi ha dibuixada la forma en què s'ha mossegat el sol.

Mira allò que és al mig. Això és el que el mossega i el que fa que s'assembla a la lluna, que marxa abans de mossegar-lo.

Ell arriba, gran, al llarg del seu camí al Nord i llavors ells es converteixen en un: el sol i la lluna es mosseguen abans d'arribar al cim del sol.

Això s'explica als homes maies perquè així sàpiguen què els passa al sol i la lluna.

Eclipsi de lluna. No és que ella sigui mossegada. Es posa entre el sol i la terra, a un costat.

Eclipsi de sol. No és que sigui mossegat. Es posa entre la lluna i la terra, a un costat.

És el senyal fet per Déu per indicar que ells són iguals; però no es mosseguen.

Fragment de *Chilam Balam* (A. Barrera Vázquez, *El libro de los libros de Chilam Balam*, F.C.E., ciudad de Méjico 1948.)

c) La numeració. El sistema vigesimal maia

De la seva numeració escrita coneixem fortament el seu ús en el calendari.⁴ El fet és que, amb pocs símbols, podien escriure tots

els nombres que els era necessari. Utilitzaven el punt (.) per simbolitzar la unitat i la ratlla (—) per al grup de cinc.

Així s'escriuen els nombres fins el 19:

1	2	3	4	5	6	etc.	11	12	16	19
.	..	...	....	—	— [.]	— [.]	— [.]	— ^{..}	— [.]	— ^{....}

Un cop situats aquests primers nombres —associats a les 13 divinitats principals més altres set—, el seu gran descobriment fou el signe del zero: així, amb la idea de «posició», podien escriure nombres més grans.

Com en el nostre sistema, diem que 102 no és el mateix que 120, així ells amb els

19 primers nombres anaven constituint un autèntic sistema en «base 20».

Es llegeix de dalt a baix cada quantitat, de manera que es poden observar «pisos» que corresponen als nostres «ordres» (començant per baix: unitat, grups de 20, grups de 20×20 ...). Observem aquests exemples:

1×20	$1 \times 20 + 2$	$1 \times 20 + 10$	$2 \times 20 + 17$	$5 \times 20 + 6$	operació
.	.	.	..	—	escriptura maia
	..	—	— ^{..}	— [.]	nombre decimal
20	22	30	57	106	

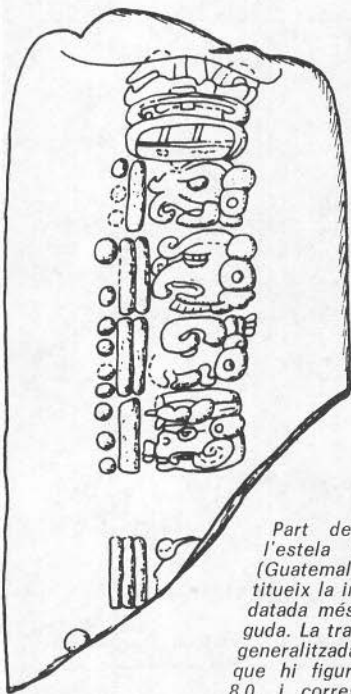

Ara bé, el fet és que tant el calendari religiós com el civil utilitza en el tercer ordre de numeració el valor 360 en lloc de 400 (20×20) i per tant no s'arriba mai més enllà de $\equiv$ (17×20) en el segon pis d'aquesta escriptura.

I en els ordres superior segueix el procés d'agrupació de 20. És a dir, observem-ho amb un exemple:

Calendari	Exemple: 13 495
●	1 ..... 1×7200
● ●	2 ..... 2×7200
≡	17 ..... 17×360
● ● ●	8 ..... 8×20
≡	15 15

Ara bé, sembla creure's que en l'ús quotidià no lligat al calendari s'utilitzava la «base 20» en forma més pura. Aquest fet que diferencia la numeració planteja un problema didàctic.⁵

Part de darrera de l'estela 29 de Tikal (Guatemala), que constitueix la inscripció maia datada més antiga coneguda. La transcripció més generalitzada de la data que hi figura és 8.12.14. 8.0. i correspon a l'any 292 dC.

Proposta didàctica

El treball de classe hauria de constar de tres parts:

1. Motivació. Ambientació.
2. Comprensió del sistema de numeració vigesimal.
3. Síntesi sobre sistemes de numeració.

Amb el benentès que el darrer punt tindrà dos nivells: a 5è., comparar-ho amb el sistema decimal; a 6è., analitzar la idea de sistema de numeració, comparant el sistema maia amb altres (especialment el babiloni), aprofitant la comprensió dels angles i la mesura de temps.

1. Podem utilitzar material gràfic, àudio-visual,⁶ etc. i muntar un «viatge per terres maies». L'objectiu serà posar de manifest els trets coneguts d'aquelles cultures, com un aspecte important d'interrelació de matèries. Es pot pensar en un grup d'interessats que ho preparin, repartir la classe en grups i tractar els diversos aspectes (religió, astronomia, arquitectura, textos, numeració, etc.) creant un altre grupet l'ambient exterior (murals, posters, disfresses, etc.).

2. A partir d'aquí l'objectiu matemàtic es centra en el sistema de numeració i es fonamenta en quatre punts:

5. És complicat per als nois/es l'observació del «canvi» en la forma d'escriure realment el temps els maies (18×20 en lloc de 20×20) respecte a la forma per ell's usual (autèntic sistema base 20). Això potser faria semblar als nois/es que el sistema no és posicional correcte i dificultaria una bona síntesi històrica.

L'encert del mestre sabrà superar aquesta dificultat. Podria ser important fer notar que una situació semblant apareix en l'ús de les monedes on hi ha una «base 5» molt clara (pesseta, duro, cinc duros) fins al tercer ordre (no hi ha res de 125 ptes.).

D'altra banda, per al càlcul anirà bé tenir les «dues formes».

6. Es pot demanar informació al Consulat de Mèxic. Tenen pel·lícules de 16 mm. Existeix al mercat una col·lecció de 16 diapositives titulada Culturas americanas precolombinas (Ed. Hières).

a) Aprofitament de l'antecedent històric per conèixer la importància del nostre sistema de numeració.

b) Valor de la descoberta de la «posició» (verticalment).

c) Descoberta i ús del zero; el primer que sembla aparèixer a la història.

d) Aprofitar per fer càlcul de «canvi de base» al nostre sistema.

Una forma de basar aquesta part de treball pot ser que el grupet de classe que s'hi responsabilitzés fes descobrir als altres el sistema d'escriptura de quantitats, a partir d'unes fitxes com aquestes que veieu reproduïdes. Un cop s'ha observat que es tracta d'un sistema «base 20» o «agrupacions de

20» i es coneixen les regles de joc, se'ls pot fer notar en forma d'exercicis de càlcul com es poden saber les dates de les esteles.

L'encant del mestre farà que problemes mecànics tinguin història concreta. Podem per exemple amagar un tresor en xifres maies i haver de desxifrar la seva vàlua, escriure en cases actuals nombres maies, etc.

3. Els nois/es haurien d'arribar a la descoberta de relacions entre el sistema vigesimal maia i el decimal nostre (5è.). Descoberta del sentit posicional.

El sistema maia agrupa en cada «pis» 20 unitats; el nostre sistema decimal agrupa 10 unitats en la casella de les desenes. En

NUMERACIÓ MAIA (A)

Matemàtiques

5è. GRB

5

Hem aquí me una vegada, un poble molt antic, situat en terres mexicanes, va decidir escriure amb una retlla.

... els MAIES !!

Sabem desxifrar els nombres escrits a la dreta?

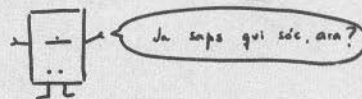
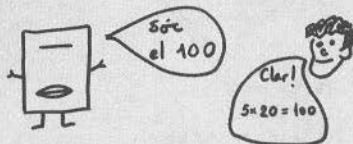
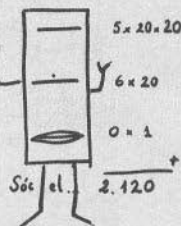
NUMERACIÓ MAIA (B)

Matemàtiques

5è. GRB

A veure, es perd, em tenien amb més consideració i em situaven una mica més amunt. Oh! Allà delà valia 20 vegades més!
Si em posaven més amunt era 20 x 20 vegades més gran.
El mateix passa amb el meu company
• (1'4)

No m'heu posat...
Sóc el ZERO !!

tots dos sistemes podem expressar qualsevol quantitat, però el sistema decimal és un conveni relacionat amb la mesura i això esdevé fonamental en el moment actual.

En fi, s'anomenen sistemes de numeració perquè la paraula sistema es dona a un conjunt coherent de convenis que permeten expressar quelcom.

A partir d'aquest treball i altres com aquest els nois s'hauran adonat de la relativitat de la nostra forma d'escriure números i aprendran a valorar-la.

a) Haurien de veure els inconvenients d'aquest sistema, les dificultats per escriure nombres elevats i més endavant es veurà com la manca de coneixement eficient de la mul-

tiplicació i potència per part dels maies són el seu «handicap» fonamental, enfront del nostre sistema.

b) Aprofitarem per mostrar la història del metre, que ens farà veure el pas d'un sistema «arbitrari» a l'anomenat SISTEMA MÈTRIC DECIMAL (6è.).

Per comparació, doncs, serà interessant arribar a la comprensió d'aquests tres mots de sobrada importància.

Joaquim Giménez

NUMERACIÓ MAIA (3) Matemàtiques 5è. esb.

1) Escriu els números següents en forma maia:
7, 10, 20, 25, 50, 101

---

2) Si hom tenia un ramat de 1900 ovelles, ser escriure-ho s'ho arreljava així: , cada vegada que es feia un grup de 20 el marcava el seron personatge. Els grups de 400, els marcava el tercer i així successivament.

Nosaltres volem fer grups a base de dividir.

Quants grups de 400 hi ha?

Observa: $1900 : 400 \rightarrow 4$ i sobren 300

300, quante grups de 20 representa?

Observa: $300 : 20 = 15$

scriu en forma maia 475.

---

3) Escriu en la forma usual nostra:

a)   b)   c)

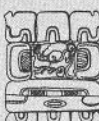
---

4) Escriu en forma maia els nombres:
378 i 1242 i 5000

NUMERACIÓ MAIA (4) Matemàtiques 5è. esb.

1. Observa l'estela que hem reproduït de Quirigua (771 dJC)

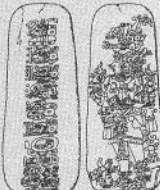
Tens la interpretació aquí baix:

Calcula quante dies representa.

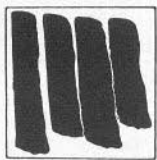
4 BATES	11 BATES	
3 TEN	2 DENAL	
2 KIN	13 AHAU	

2. Ara segur que pots entendre els números de la primera fitxa. Escriu-los

3. A l'esquerra tens la placa de Leyla, trobada a Guatemala i que conté una data. Saps escriure quin és?

4. Vols escriure en maia 15632 dies per gravar-ho en una pedra. Dibuixa-ho com ho feien ells.

FUNDACIÓ
JAUME I

VEREDICTE dels

Premis

Baldiri Rexach

1983-84

DELEGACIÓ
D'ENSENYAMENT
CATALÀ

El Jurat dels PREMIS BALDIRI REXACH, després de celebrar diverses reunions per examinar l'elevat nombre de materials aportats, ha arribat als veredictes indicats a continuació

PREMIS A LES ESCOLES

---

10 PREMIS DE 400.000 pts. CADASCUN

1. **Escoles Alba** de Corbins (Segrià)
Per ser una de les més antigues labors escolars de normalització lingüística i cultural de les terres de Ponent.
2. **Col·legi Públic Bernat de Riudemeia** d'Argentona (Maresme)
Com a mostra de l'esforç d'un equip de mestres que ha sabut dur a terme una tasca ràpida, de catalanització i dinamització cultural en el poble, amb circumstància que alguns dels seus mestres provenen d'altres terres.
3. **Escola Cossetània** Societat Cooperativa, de Vilanova i la Geltrú (Garraf)
4. **Escola Gitanjali** de Badalona (Barcelonès), i
5. **Escola Jungfrau** de Badalona (Barcelonès).
Perquè des d'èpoques difícils s'han destacat per la tasca de normalització de la llengua i de renovació pedagògica a l'escola.
6. **Col·legi Públic Es Rafal Vell - Verge Montserrat** de Palma de Mallorca
Per ser una de les primeres realitats de normalització lingüística dins el camp de l'ensenyament públic a Mallorca, amb precarietat de mitjans i en una zona de majoria d'alumnes no catalano-parlants.
7. **Escola Ginesta** de Barcelona (Barcelonès)
Per haver-se distingit, ja des de temps gens

propicis, en l'obra de catalanització dins d'un barri de població no catalano-parlant.

8. **Col·legi Públic Joan Maragall** de Santa Pau (La Garrotxa)
Per la contribució a la catalanització de l'ensenyament públic, la dinamització cultural del poble i l'aportació de l'equip de mestres a la renovació pedagògica de les escoles de la comarca.
9. **Escola Patufet-Sant Jordi** de l'Hospitalet de Llobregat (Barcelonès)
Per la tasca de resistència durant la dictadura franquista i la catalanització en un medi majoritàriament no catalano-parlant.
10. **Institució Cultural Súnion** de Barcelona (Barcelonès)
Per la tasca capdavantera de catalanització en el baixlerat i també per la novetat de les seves propostes de tecnologia educativa.

PREMIS ALS MESTRES

PREMI DE 100.000 pts. AL TREBALL

Llengua catalana, cicle inicial 2.
programació i material didàctic per a les Illes Balears, de
Antoni Artigues i Bonet
Ramon Bassa i Martín
Jaume Bonet i Moll
Miquel Cabot i Sastre
Ramon Diaz i Villalonga
Joan Lladonet Escalas
M.ª Immaculada Pastor Homs

MENCIONS ESPECIALS

El Jurat recomana a la Fundació Jaume I la publicació, en forma diferenciada, dels següents treballs, que tenen una utilitat per a la pràctica docent:

- 1r. **Aprentatge de la lectura-escritura en català**, de l'Equip de Mestres de l'Escola Garbí
- 2n. **El Bandolerisme**, de Miquel Montoriol i Serracanta
- 3r. **Programació de tecnologia de la fusta. 1er curs de F.P. 1 Tecnologia de la Fusta.** Apunts per 1er. i 2n. curs de F.P. - 1, de Pere Pujolas i Maset.

PREMIS ALS ALUMNES

---

31 lots de llibres catalans per valor de 40.000 pts. cadascun

1.ª ETAPA D'EBG

1. **La Plaça i les seves cases.** Treball globalitzat. Escola C.R.A. LL., de Vic.
2. **La matança del porc.** Col·legi Públic Unitari, de Puiggrós.
3. **Joan Mascarreres, Poeta de Peratallada.** Col·legi Públic Unitari, de Peratallada.
4. **L'oreneta que ha perdut el niu.** Escola El Puig, d'Esparraguera.
5. **Els còmics.** Alumnes de 2n. Col·legi Públic Miguel de Cervantes, de Ciutat Badia - Sta. Maria de Barberà.
6. **Arbeca, terra d'oliveres.** Alumnes de 4t. Col·legi Públic d'Arbeca.
7. **L'avellaner.** Alumnes de 4t. Col·legi Públic, Ciutat de Reus.
8. **Contes Populars.** Alumnes de 4t. Col·legi Públic Sant Bernat Calbó, de Vila-seca.
9. **La llegenda de Sant Jordi.** Alumnes de 5è. Escola Gitanjali, de Badalona.
10. **El nostre poble.** Alumnes de 5è. Col·legi Ntra. Sra. del Carme, de l'Espluga de Francolí.

2.ª ETAPA D'EBG

1. **Festa de les lletres.** Alumnes de tots els nivells.
Una exposició. Alumnes de 6è. Escola Andersen, de Vic.

2. **Una experiència viscuda: Taller estudi de botànica.** Alumnes de 6è. Escola Flama, de Sant Fruitós de Bages.
3. **Treball sobre una programació de ràdio.** Alumnes de 7è. Col·legi Públic Rocafonda, de Mataró.
4. **Àrea de ciències socials (7 treballs).** Alumnes de 7è. Escola Montsant, de Reus.
5. **Treball d'estadística.** Alumnes de 7è. Escola Puigcerver, de Reus.
6. **Els telers.** Alumnes de 7è. Col·legi Públic Agnès Armengol, de Sabadell.
7. **Els nostres bolets.** Alumnes de 8è. Col·legi Públic Verge del Remei, de Banyoles.
8. **Realment estem catalanitzats?** Alumnes de 8è. Institució Montserrat, de Barcelona.
9. **Inventari artístic dels carrers de la Selva del Camp.** Alumnes de 8è. Col·legi Públic Gil Cristà, de la Selva del Camp.
10. **Experiència periodística literària.** Alumnes de 8è. Col·legi Badia-Solé, de Manresa.
11. **L'aiguat de Torelló el 1940.** Col·legi Públic Dr. Fortià Solà, de Torelló.

BUP, COU i FP

1. **Descoberta de Santa Pau.** Institut de Formació Professional La Garrotxa, d'Olot.
2. **Demografia i entorn comarcal (2 treballs).** Alumnes de 1r. i 2n. BUP. Col·legi Sant Josep, de Tàrraga.
3. **Identitat i festes populars (2 treballs).** Alumnes de 3r. de BUP. Col·legi Sant Josep, de Tàrraga.
4. **Revista «A cau d'orella».** Alumnes de BUP. Escola Puigcerver, de Reus.
5. **Aprentatge topogràfic en l'home.** Alumnes de 1r. de BUP. Escola Tècnica i Professional d'Hostafrancs, de Barcelona.
6. **Recull de cançons catalanes.** Alumnes de BUP. Institut Gaudí, de Reus.
7. **Anàlisi de balanços.** Alumnes de 3r. curs de 2n. grau branca administrativa. Institut de Formació Professional La Garrotxa, d'Olot.
8. **Àrea de ciències socials i història (7 treballs).** Alumnes de 2n. BUP. Institut Joan Oró, de Lleida.
9. **Adaptació de l'«Orestes» d'Eurípides.** Alumnes de 1r. de BUP. Escola Carlit, de Barcelona.
10. **Citologia, histologia i organografia vegetal.** Alumnes de COU. Col·legi Paidós, de Sant Fruitós de Bages.

ACTES DE LLIURAMENT

3 JUNY (matí)

PREMI ALS ALUMNES

Al Casal de l'Espluga de Francolí

8 JUNY (7,30 tarda)

PREMIS A ESCOLES I MESTRES

A la Sala Fèlix Millet d'Òmnium Cultural
Carrer Montcada, 20 - Barcelona 2

VISITES A LES INSTAL·LACIONS DEL METRO DE BARCELONA

La Companyia de Transports Municipals ha obert a l'escola el Metro de Barcelona i conjuntament amb l'Institut Municipal d'Educació han preparat unes visites a les instal·lacions d'aquest mitjà de transport. La intenció és la de proporcionar una eina que faciliti la tasca dels mestres que tractin aquest tema posant a la seva disposició aquest servei com a element que pot ajudar a un millor coneixement de la ciutat i a la vegada afavorir l'educació cívica dels alumnes.

Aquestes visites van encaminades a un coneixement del que «no es veu» del metro, com és la seva història, el funcionament, els tallers, el manteniment dels trens, les funcions de les estacions, etc. Aquestes visites

estan pensades perquè siguin emmarcades dins de la programació escolar que preveu l'estudi del transport, les seves característiques i les implicacions que se'n deriven.

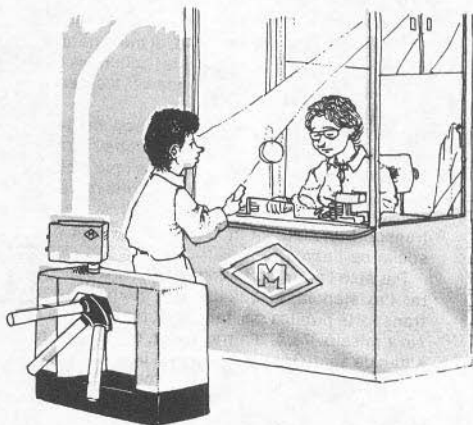
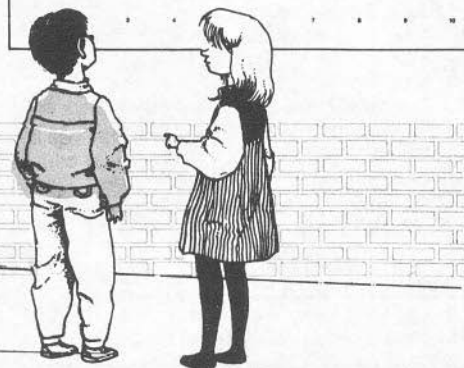
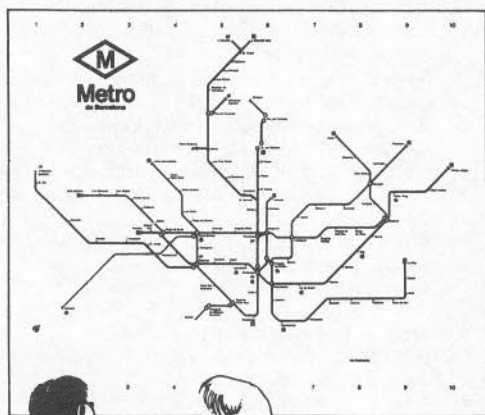
Objectius

1. Apropar els mestres i alumnes a una realitat quotidiana de la vida de la ciutat: el coneixement, el funcionament i l'organització dels transports municipals.
2. Facilitar l'estudi d'un servei de transport públic: EL METRO DE BARCELONA.
3. Establir les normes cíviques per a una bona utilització.

A qui va adreçat

Els temes de serveis públics, transports i comunicacions són presents en diferents cursos a les programacions de les ciències socials de l'EGB.

Ara bé, aquesta activitat va adreçada al cicle mitjà d'EGB. No especifiquem un curs de-

terminat perquè creiem més interessant que es pugui adaptar als interessos i possibilitats de cada nivell. Amb tot també pot ser utilitzat pel cycle superior, però cal que el mestre en faci una adequació a les seves necessitats.

Una classe diferent: «El metro viscut»

La visita que s'ofereix és una de les possibles activitats que es poden fer per treballar aquest tema, les quals necessitaran d'una motivació, preparació i organització prèvies. (Vegeu «El metro viscut» citat a la bibliografia.)

L'esquema de treball és el següent:

a) Abans de realitzar la visita i comptant sempre que el tema del transport figura entre els treballats a classe, és imprescindible fer una preparació concreta de la sortida que es farà a base d'informació, d'aclariment de conceptes, etc.

Per facilitar aquesta tasca als mestres es realitzen sessions de treball amb tots els qui faran la visita a les instal·lacions del metro durant un període concret i els monitors acompanyants.

Aquestes sessions es fan al CTC (Centre de Trànsit Controlat) perquè el mestre cone-

gui i vegi el lloc on després anirà amb els nois.

S'explica la metodologia de treball a seguir, el contingut de la visita i es lliura a cada mestre un ampli dossier de materials informatius i pedagògics.

b) La visita comprèn un recorregut amb metro que s'inicia a l'estació de la Sagrada Família i s'acaba a la de Vilapiscina. Durant aquest trajecte:

- Es visita el CTC (Centre de Trànsit Controlat), que és l'indret on es controla el funcionament de la xarxa del metro i des d'on es manipulen electrònicament diferents dispositius de seguretat, en cas d'emergència.

- Es passa una sessió de diapositives que recullen la història i la situació actual dels transports públics de Barcelona (material mòbil, energia utilitzada, instal·lacions fixes, manteniment, treballadors, senyalització, seguretat...).

- Es visiten els tallers de Vilapiscina que comprenen un taller de reparacions, trens estacionats i maqueta on s'explica el funcionament pràctic del tren.

- S'observen tot al llarg del recorregut alguns dels altres serveis que realitzen els treballadors de la companyia, les estacions i el mateix metro.

Els grups van acompanyats dels monitors que fan les explicacions pertinents i responen a les qüestions que els nois els proposen.

c) La visita permet als alumnes fer observacions d'aspectes que no coneixien ni havien vist mai del metro, caldrà, doncs, que en ar-

ribar a l'escola posin en comú, aprofundint i treballant-los, aquells aspectes que cada mestre cregui importants. És imprescindible continuar el treball a la classe si no volem que sigui una activitat aïllada i puntual.

El rendiment pedagògic d'aquesta activitat com de totes estarà molt en funció de les tasques que entorn d'aquest tema es facin a l'escola tant abans com després de la visita.

Els alumnes han d'arribar a descobrir, per ells mateixos amb l'ajuda del mestre, el funcionament i l'organització d'aquest transport així com els objectius que cada mestre es marqui en iniciar el treball.

Característiques

En les visites, que duren 2 h. 30 minuts, s'atén un grup cada dia.

Abans de realitzar la visita, cada alumne rep un passi individual que li permet viatjar durant tot el dia per la xarxa del metro i dels autobusos, inclòs el tramvia blau.

Per a inscripcions cal adreçar-se a l'Institut Municipal d'Educació, plaça d'Espanya, 1, 1r., 4t. Tel. 223 01 09.

Conxita Rius i Mentuy
Institut Municipal d'Educació
de Barcelona

Bibliografia

ABEJÓN, Manuel, *El transporte en la sociedad actual*, Temas Clave, Col. Salvat, 1981.

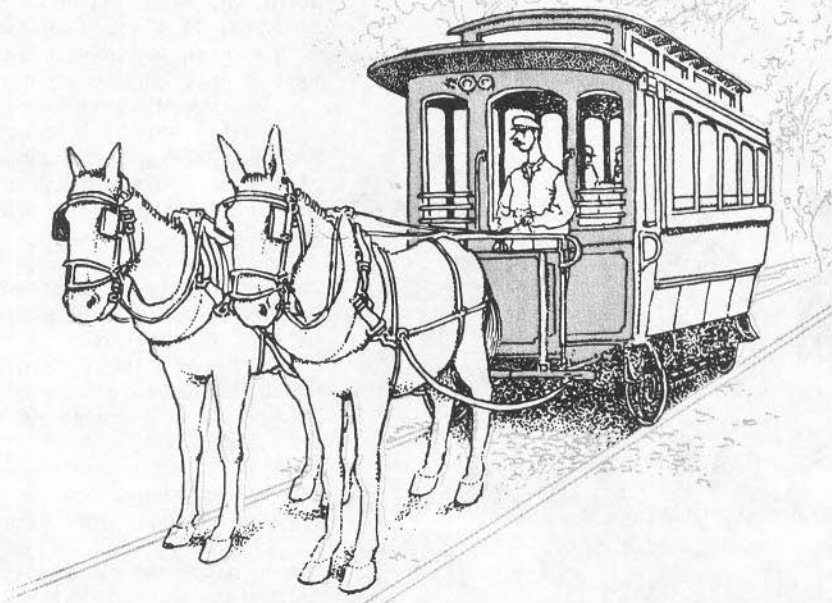
Anuario estadístico y memoria actual, Transports Municipals de Barcelona.

Educació per al consum a l'escola, Departament d'Ensenyament, Dep. de Comerç i Turisme de la Generalitat de Catalunya, 1983.

FERRER, C. i PAGÉS, E., «El metro viscut». *Estudi per a l'aproximació, sensibilització i comprensió del metro als nens de les escoles. Sugeriments de treball per al mestre*, Institut Municipal d'Educació de Barcelona (en premsa).

Síntesi històrica del metro de Barcelona, Transports Municipals de Barcelona, 1982.

Trens i estacions, Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Barcelona, 1981.

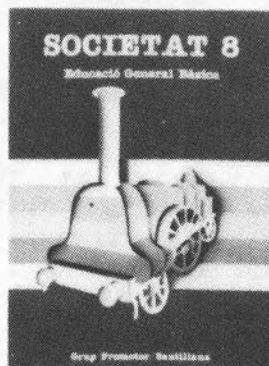
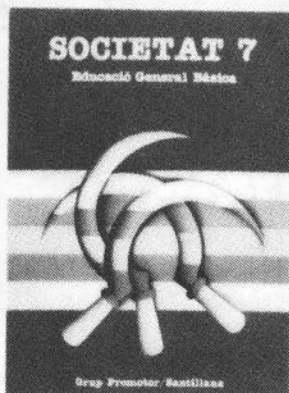
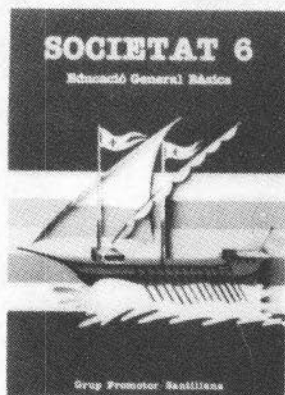

NOVETAT-84

CIÈNCIES SOCIALS SEGONA ETAPA

LA NOSTRA TERRA

EN ELS NOSTRES LLIBRES

**Una informació clara i rigorosa per conèixer
la geografia, la història, l'economia, la cultura
i les institucions de la Catalunya d'ahir i d'avui.**

Els textos de **Societat** de Grup Promotor-Santillana incorporen als Programes de la Segona Etapa una sèrie de temes específics sobre el nostre país:

- Geografia física, econòmica i humana de Catalunya
- Història de Catalunya des de l'Època clàssica fins a les eleccions de 1984.
- L'Estatut d'autonomia
- Estudis monogràfics sobre Empúries, Tarragona, la guerra dels remences, la Nova Planta, etc.

**TEXTOS APROVATS PEL DEPARTAMENT
D'ENSENYAMENT DE LA GENERALITAT AMB
DATA DEL 28 DE FEBRER DE 1984.**

Existeix una edició en castellà de cadascun dels llibres.

Aribau, 228. Telèf. 93/200 94 00 — BARCELONA-6.

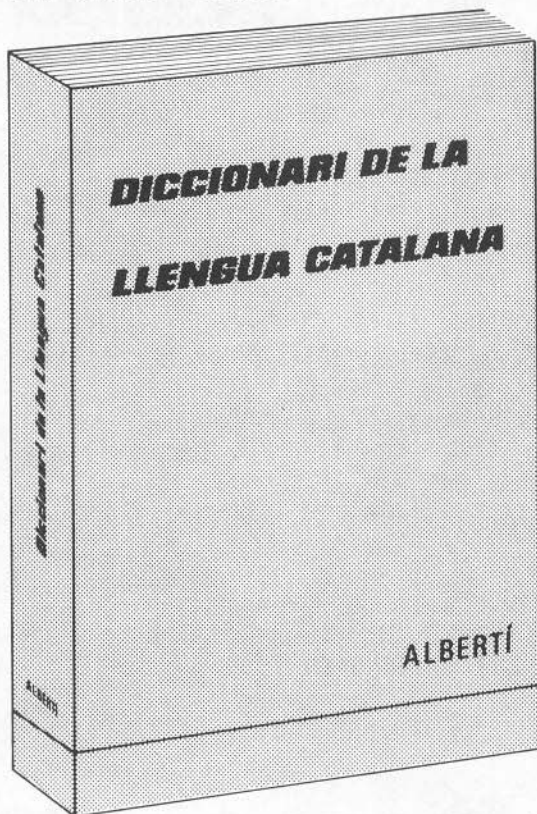
PER UN ENSENYAMENT ARRELAT A CATALUNYA

D I C C I O N A R I S

A L B E R T Í

**DICCIONARI DE LA
LLENGUA CATALANA**

12.ª edició 880 ptes.

**Castellà-Català
i Català-Castellà**

Gros

13.ª edició, 2.400 ptes.

**Castellà-Català
i Català-Castellà**

Mitjà

5.ª edició, 975 ptes.

**Castellà-Català
i Català-Castellà**

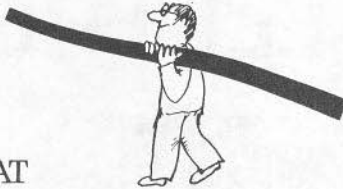
Petit

6.ª edició, 650 ptes.

ALBERTÍ • Editor / Trafalgar, 76 - Barcelona 10

ROSA SENSAT

TROBADA DELS MOVIMENTS DE RENOVACIÓ PEDAGÒGICA DE L'ESTAT ESPANYOL A SANTIAGO

Es va celebrar els dies 28, 29 i 30 d'abril.

Van ser presentats nous MRP avalats tots ells, per altres moviments de les comunitats autònoms respectives: Nova Escola Galega; Escola de Vran de Lugo; Escola de Vran de la Universidad Popular de Concurbió; Escuelas Infantiles de Albacete; Asociación Pedagógica para la Renovación de la Escuela de Albacete; Escola per a Ensenyants de Menorca; Escuela de Verano de Cuenca; Jornadas Pedagógicas de Toledo; Escuela de Verano de Granada.

Es van perfilar criteris amplis de les relacions dels MRP entre ells i amb l'Administració, quedant palesa la sobirania de les organitzacions de MRP que es formin a cada comunitat autònoma, especialment quant a les relacions amb les seves administracions autònòmiques.

Quant a les relacions amb l'Administració Central s'establiran conjuntament a través d'una mesa coordinadora formada amb la representació de cada C.A. i assistida per una secretaria tècnica. Aquesta va ser acceptada pel Concejo Educativo de Castilla-León fins a la propera trobada.

Per a l'actual període es van fixar com a objectius: a) Reconeixement dels MRP com

a tals. b) Buscar suport tècnic, econòmic i de infraestructura. c) Informació i consulta sobre projectes educatius. d) Plans de formació i reciclatge del professorat. e) Participació en els òrgans o consells que existeixin.

No es va poder fer l'anàlisi de la valoració del Congrés que havia de presentar el MEC, perquè no l'ha comunicada, i es va encomanar a la taula de coordinació que la demanés per a abans de l'1 de juny.

Per tal de preparar la propera trobada, que se celebrarà a Extremadura, es va proposar de constituir taules per temes específics, algunes de les quals ja existeixen. La C. A. de Catalunya es va comprometre a assumir la secretaria tècnica per al tema de la normalització lingüística en l'àmbit estatal.

Altres temes a preparar són: plantilles, horaris, concursos...; escoles infantils; escola rural; ensenyaments mitjans; model de formació inicial i permanent del professorat; convenis educatius i transferències a les C. A.; el Consell Escolar de l'Estat; tasses de mestres als centres de professors; inspecció...

Aquests temes s'haurien de treballar a cada MRP abans de constituir-se les taules específiques.

ELS CONTES DE LES LLETRES

Els *Contes de les Lletres* pretenen associar cadascuna de les grafies amb el so o els sons que representa mitjançant la utilització d'onomatopeies. Tanmateix es pretén fomentar la creativitat del nen en els aspectes verbal, mímic i plàstic, tot seguint aquest procés: explicar el conte; fer ben palesa l'onomatopeia corresponent, comentar-lo en tots els seus aspectes i fer noves versions; dramatitzar-lo tal com és o com voldrien que fos; i, finalment, el nen pot pintar, dibuixar, modelar, quelcom del conte.

EDITORIAL
MIQUEL A. SALVATELLA S.A.
C/ SANT DOMÈNEC, 5 · BARCELONA 12

EL PROJECTE SOVIÈTIC DE REFORMA ESCOLAR

El propassat mes de gener es va publicar a l'URSS el projecte elaborat pel Comitè Central del PCUS «Orientacions fonamentals de la reforma de l'escola general i professional», amb la col·laboració de pedagogs científics i especialistes de moltes branques, treballadors de l'ensenyament i representants d'organitzacions socials. El text s'està debatent actualment a tots els nivells; un cop acabat el període de discussió s'hi faran les correccions oportunes, es recolliran les aportacions necessàries i es presentarà al Soviet Suprem de l'URSS; després d'analitzar i aprovar tindrà vigència de llei.

Amb la nova normativa es preveu millorar qualitativament, aprofundir i perfeccionar tot el procés d'instrucció i educació de la joventut i la seva preparació per al treball socialment útil. El temps d'estudis augmentarà en un any (l'escola secundària serà d'onze anys).

Es revisen els plans i programes docents, com també els manuals. Una atenció especial es concedeix als problemes d'educació laboral. També es recullen en el projecte mesures per millorar les condicions de vida i treball del personal docent. La reforma es posarà en pràctica en el període 1984-1990.

En les «Orientacions...» es proposa canviar l'estructura de l'educació escolar. L'escola bàsica secundària serà integrada per l'escola primària (del I al IV grau), l'escola secundària incompleta (del V al IX) i l'escola bàsica i professional (el X i XI graus de la secundària). A continuació s'estructuren les escoles tècnico-professionals i escoles especials de nivell mitjà. D'aquesta manera els nou primers graus d'estudi serveixen de base per obtenir la instrucció secundària bàsica i la professional per diversos canals. Amb les transformacions es pretén atènyer el principi de la poli-

A l'URSS hi ha uns setanta milions de nens de diverses edats. Uns 40 milions són alumnes de l'escola mitjana.

tecnització profunda i universal de l'escola, que en els plans anteriors no s'havia desenrotllat degudament.

«La reforma escolar —ha declarat Iván Zvérev, vice-president de l'Acadèmia de Ciències Pedagògiques (URSS) i expert de la UNESCO per a problemes de l'ensenyament— té en compte les necessitats socials, econòmiques i científiques de la societat soviètica a llarg termini (el segle XXI inclusivament). El seu objectiu és crear condicions per revelar les aptituds creadores de cada individu, per tal que es desenrotlli harmoniosament i multilateralment.»

La necessitat d'una reforma

¿Com s'ha d'organitzar una preparació millor dels quadres, del segle present i del que ve, per al treball? ¿Què cal ensenyar a aquells que s'asseuen avui als pupitres, per tal que demà els sortits de les aules no hagin de tornar a estudiar, en una societat en què la tècnica i la tecnologia sofreixen canvis molt ràpidament? ¿És admissible una especialització estreta, si es necessita una visió més àmplia del món? ¿Com s'ha de compaginar amb més èxit els principis cognoscitius, conceptuals, morals i estètics de la pedagogia?

Aquests són alguns dels problemes més importants amb què s'encara la reforma actual. Malgrat tot, el debat que s'està duent a terme al seu voltant, segons l'opinió general, és per perfeccionar l'escola, no per refer-la radicalment. La qüestió rau en com desenrotllar el sistema d'orientació per ajudar els joves a escollir la seva trajectòria; com millorar la qualitat de la instrucció i l'educació, sobretot la laboral, accentuar l'orientació politècnica de la instrucció general; com millorar els programes i els llibres de text, retirar-ne els elements de segona importància i excessivament complicats; com modernitzar els mètodes i mitjans d'instrucció i introduir en el procés docent els equips més moderns.

A mitjan anys 70 es va concloure a l'URSS el pas a l'ensenyament mitjà, general, de 10 anys, obligatòria, gratuïta i amb possibilitat d'estudiar en la llengua materna pròpia diferent del rus. En el present curs hi ha a l'URSS 45 milions d'alumnes a l'ensenyament general obligatori i 4 milions i mig a la professional. Cada estiu, després d'haver estudiat

durant deu anys, milions de joves, a l'edat de 17 anys, es graduen a l'escola mitjana. Encara que els últims anys els alumnes de graus superiors aprenen algun dels oficis més difosos, l'escola encara no proporciona als joves una preparació professional fonamental. L'escola continua tenint el paper de «facultat preparatòria» singular per a l'ingrés als centres d'ensenyament mitjà especialitzat i particularment en els establiments d'ensenyament superior. Això suposa un desajustament evident, en tant que no tots els joves estudiants, per descomptat, encaminen els seus passos cap a la Universitat.

Els programes escolars es reestructuraran a fons i, com a conseqüència, els manuals. En ensenyar a l'escola els coneixements fonamentals de moltes disciplines, actualitzats constantment amb els nous descobriments i avenços, es corre el perill de sobrecarregar excessivament els programes, si no es replantegen les matèries i els continguts cada un cert temps; cal tenir en compte que, segons han valorat els especialistes, el volum d'informació es duplica cada vuit o deu anys.

En l'educació dels joves no es pot cometre l'error de sumar i sumar coneixements als programes, oblidant un altre tipus de facetes educatives molt importants, que eviten caure en una instrucció excessivament llibresca. Aquesta qüestió s'ha tingut molt en compte en plantejar la reforma de l'escola a l'URSS.

Conjuntament amb una elevació de la qualitat de l'ensenyament, en les «Orientacions fonamentals de la reforma de l'escola general i professional» es posa l'accent d'una manera especial en la millora de l'educació artística dels alumnes, com també en la cultura física i s'atribueix molta importància a la formació ideològica, moral i jurídica dels adolescents.

La qualificació laboral

En el projecte de reforma educativa soviètica s'està donant una gran importància a la formació professional general; de fet, es concedeix l'atenció més gran a la conjugació de l'ensenyament amb el treball en la producció.

L'atenció a la formació professional no és nova en el sistema educatiu soviètic, no només en centres docents laborals, sinó com a parts integrants de l'ensenyament general. Però el problema actual és que, com a efecte

VACANCES AMB LLIBRES

COL·LECCIÓ QUADRADA

El barret d'en Jan,
per M. Ginesta i Ll. Mestres
Els tres óssos i Rinxols d'Or,
Il. per G. Carasusan
Les llebres blanques,
per Janet i Livio Marzòt
Bon dia, estimada balena,
per A. Bröger i G. Kalow
En Baldiri i el barret màgic,
per A. Fuchshuber
Son, son,
per G. Carasusan i J. Jané
El rellotge del meu barri,
per E. Sariola
Espigol blau,
per M. Manent i M. Tobella
L'Endrapasomnis,
per M. Ende i A. Fuchshuber

El poni, l'osset i la pomera,
per S. Heuck
La dragona Dragolina,
per A. Bröger i G. Kalow
Un dia, tres contes,
per N. Granger
Múrria, la rateta,
per M. Claret
Jocs d'ahir i d'avui,
per M. Claret
El conill de xocolata
per M. Claret
Què és això?
per V. Allen Jensen
El mag dels estels,
per M. Carème i M. Ginesta

COL·LECCIÓ JUVENIL NOVEL·LES

Ara us n'explicaré una...
per J. Sennell
El nus,
per M. del Amo
Contes d'Eivissa,
per A. Martínez
Agenor, el robot,
per M. González-Haba
La volta al món en 80 dies,
per J. Verne
Els reportatges d'en
Gep Mandonguilla,
per R. Escarpit
Les trifulgues dels herois,
per O. Vergés
Els herois a la selva,
per O. Vergés

Lau, o les aventures
d'un aprenent de pilot,
per C. Soldevila
Les aventures d'en Pinotxo,
per C. Collòdi
Contes per telèfon,
per G. Rodari
Pippi Calcesllargues,
per A. Lindgren
El colomar i altres contes,
per Rosa Mª Barrera
Precisament així,
per R. Kipling
La Margaridó
per A. Lindgren
Set contes de peixos,
per J. López

Demaneu el nostre catàleg

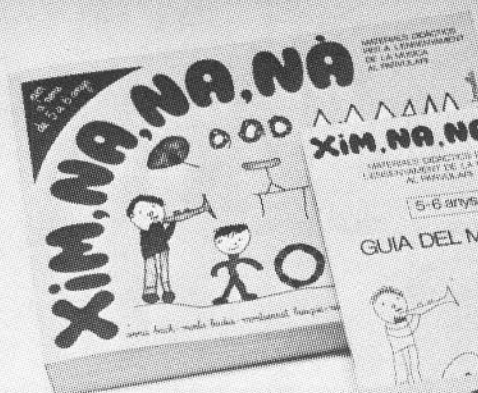

Editorial
Joventut

Provença, 101 - Barcelona-29
Tels. 239 20 00 - 321 75 50

LLIBRES DE MÚSICA PER A INFANTS

ESCOLA DE PEDAGOGIA MUSICAL-METODE IRENEU SEGARRA

Xim, na, na, na.

225 fitxes per a nens de 5 - 6 anys. 1983.

700 ptes.

Xim, na, na, na.

Guia del mestre. 1983. 20 pp.

100 ptes.

Pim, pam, repicam.

189 fitxes per a nens de 4 - 5 anys. 1983.

700 ptes.

Pim, pam, repicam.

Llibre del mestre.

1983. 16 pp.

100 ptes.

REPICAM

Per al
parvulari

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Distribució: L'Arc de Berà - Centre Difusor d'Edicions Catalanes
L'Ull, 10, 14 - Tel. 300 32 51 / 300 33 00 - Barcelona-5

dels programes sobrecarregats que abans s'han esmentat, es dedica molt poc temps a la preparació laboral: de dos a quatre hores a la setmana en diversos graus. A més a més, el treball socialment útil se suplanta sovint pel «joc al treball», la qual cosa influeix negativament en l'educació dels joves.

S'ha apreciat també un altre defecte en el sistema escolar: l'alteració de les proporcions entre l'escola d'ensenyament general i la professional. Si abans una part considerable dels joves es dirigia a la producció o a les escoles de peritatge un cop acabats els vuit graus de la secundària, des de fa una dècada grans contingents de joves completen la instrucció mitjana general de 10 anys continuant a les escoles fins als 17, abans de començar la seva qualificació laboral. S'ha produït una escassetat de mà d'obra qualificada que va en augment.

L'actual reforma s'orienta a eliminar aquests defectes. Es pensa augmentar en unes dues vegades i mitja les hores d'ensenyament laboral i el treball socialment útil com a part inalienable del procés educatiu. S'estipula ampliar considerablement, i a la llarga duplicar, la matrícula per als adolescents de 15 anys en les escoles de peritatge. Paral·lelament a la formació professional, els alumnes hi rebran la instrucció mitjana general. D'aquesta manera es podrà preservar un dels principals avantatges del sistema d'instrucció soviètic: l'absència d'entrebancs i la garantia per a cada jove capacitat de rebre una instrucció superior. A través de la reestructuració i adequació de plans d'estudi i programes s'evitarà que baixi la qualitat de la preparació general dels alumnes i el seu potencial intel·lectual i, fins i tot, s'elevaran.

Actualment funcionen al país 7.500 centres d'ensenyament professional, que ofereixen unes 1.400 especialitats. Una part d'aquests tenen status d'establiment d'ensenyament mitjà, és a dir, a més de l'ensenyament professional proporcionen instrucció mitjana general als seus alumnes. Es projecta ara elevar a aquest «rang» totes les escoles d'aquest tipus.

Gràcies a la reforma, anualment s'incorporaran a la producció milions de nous obrers d'alt nivell professional, amb extensos i profunds coneixements de base científica i tècniques especials. Això resulta fonamental per a l'economia soviètica, amb escassetat de mà d'obra, i orientada cap a un increment de la

productivitat del treball. El nou sistema educatiu s'orienta a satisfer les necessitats canviants de l'economia pel que fa a la qualitat de la mà d'obra. Per tal d'evitar qualsevol forma de reconducció cap a un tipus o altre d'activitat en el futur dels joves que ingresen a l'escola professional o a la d'ensenyament general, la reforma implica canvis en la pràctica d'ingrés en els centres docents superiors. Noves regles d'admissió garantirán les mateixes condicions perquè a les universitats hi ingressin alumnes procedents tant de l'escola secundària bàsica com de la professional i es puntualitzen ja les condicions del concurs.

Tal com ha explicat el ministre soviètic d'Educació, Mijail Prokofiev: «Avui dia, la intensitat amb què evoluciona la societat i, lògicament, l'economia, la ciència i la cultura com també les relacions socials i el mateix home és tan gran que es nota un retard del sistema d'educació i ensenyament enfront de les exigències de la vida. En planificar l'economia sobre una base tècnica i científica completament posada al dia, calen homes i

Exàmens finals de 10è. grau de l'escola d'ensenyament mitjà N36 de Moscou.

COMPLEMENTS

Llengua catalana per a no-catalanoparlants

- 1- **L'ensenyament del català als no-catalanoparlants**
Josep Tió
- 2- **Test de llengua NC-79**
Josep Tió
- 3- **Llibretes d'exercicis autocorrectius**
Assumpta Fargas, Oriol Guasch i Josep Tió
- 4- **Pont/1, Pont/2**
Assumpta Fargas, Oriol Guasch, Josep Tió. Dibuixos: Pilarín Bayés
- 5- **Lectures**
  - 1- Un home contra el gel
Carles Macià
  - 2- Històries d'animals
Calders/Torres/Rodoreda/ Bertrana
- 6- **Els verbs bàsics conjugats**
Montserrat Vilà
- 7- **Exercicis de pronunciació del català**
Dolors Badia i Salvador Comellas

NOVETATS

- 4- **Pont/0**
M. Carme Bernal, Assumpta Fargas, Oriol Guasch, Josep Tió. Dibuixos: Pilarín Bayés.
- 8- **Jocs d'expressió oral i escrita**
Dolors Badia i Montserrat Vilà
- 9- **Com el nen descobreix una nova llengua.** Proposta metodològica i pràctica per a introduir la llengua catalana a parvulari.
Josep M. Artigal i altres

DIDÀCTICA

- 1- **Botànica/Itinerari de Bellmunt**
Vilalta, Ylla-Català, Dominguez, Vila-plana i Busquets
- 2- **El material escolar.** Parvulari i Cicle Inicial.
Cèlia Artiga

NOVETAT

- 3- **Pràctiques d'expressió i comunicació**
Eusebi Coromina i Pou

PARVULARI I CICLE INICIAL

RESSÒ. Material didàctic per a l'aprenentatge dels sons vocàlics catalans.
M. Rosa Molas, Rosa M. Pujol, Maite Pujol i Pilar Sanmartin

Llibre del mestre
8 làmines de 70x100
Carpeta de l'alumne

c. Jaume I, 5 – tel. 886 07 94-886 12 22 – VIC

Distribueix

EXCLUSIVES ESCOLARS, S.A./ TORRENS CASALS

Còrsega, 538-tel.2569803/04/05-Barcelona 25

dones altament instruïts que posseeixin a més a més una elevada cultura laboral. La reforma es deu a necessitats del desenrotllament, no és un trencament del sistema educatiu sinó que n'és un perfeccionament».

El personal docent

Un dels primers objectius per posar en pràctica la reforma és millorar la preparació dels mestres i atreure els més joves a la carrera pedagògica. Es preveuen augments considerables de salaris com també altres mesures d'estímul material i moral i el millorament de les seves condicions de treball. Es dedica molta atenció a la necessitat de popularitzar l'experiència pedagògica avançada.

Mijail Prokofiev ha insistit, en relació amb aquest punt, que «el mestre ha estat i continuarà sent la figura clau en el procés d'ensenyament i educació. A més de les noves exigències que planteja a l'ensenyant la futura reforma (em refereixo a la seva constant superació professional, el seu autoperfeccionament), procurem elevar al màxim el prestigi social del pedagog. La reforma preveu elevar el salari als mestres, educadors i instructors de formació professional, millorar les seves condicions d'habitatge, l'assistència mèdica...».

Alguns punts del debat

En el projecte de reforma educativa es contempla la possibilitat que, en els graus desè i onzè, els alumnes puguin elegir com a optatives algunes assignatures de les àrees físico-matemàtiques, químic-biològiques i sòcio-humanistes. Per respecte a això hi ha hagut propostes en el sentit de dividir aquests tres grans grups especialitzats, en els dos últims cursos, la qual cosa permetria estudiar a fons les assignatures vocacionals, tot reduint les hores destinades a l'estudi d'altres assignatures de segon ordre per a una orientació determinada.

Amb tot, s'han destacat també els aspectes negatius d'aquesta variant. Per exemple, als joves que volen continuar estudiant en acabar l'escola, se'ls reduiria la possibilitat d'escollir carrera. Els que haguessin escollit l'àrea, per exemple, d'humanitats, no podrien ingres-

sar en els centres d'ensenyament superior tècnic. El descens de la mobilitat es considera un defecte. Amb l'esquema d'algunes matèries optatives en els últims cursos, es manté un sistema únic d'ensenyament amb programes comuns per a tots els alumnes, permetent aprofundir en algunes assignatures opcionals. Això permetrà conservar el sistema actual, en el qual el certificat de fi d'estudis en l'ensenyament general mitjà possibilita l'entrada en qualsevol centre d'estudis.

Per respecte a l'èmfasi en l'ensenyament laboral caldria preguntar-se si el temps més gran dedicat a la capacitació professional no disminuirà el nivell de preparació general dels escolars. Però cal tenir en compte que els estudis a l'escola duraran un any més (11 en lloc de 10), perquè començaran un any abans (als 6 anys en lloc dels 7). A més a més, el projecte de reforma conté un extens programa de mesures destinades a millorar la qualitat de l'ensenyament i educació, la qual cosa permetrà un millor aprofitament del període

Ensenyament laboral en un taller-escola del districte Kalininsky de Moscou.

escolar. S'estipula eliminar sobrecàrregues en els programes docents, perfeccionar els manuals, utilitzar l'experiència dels millors pedagogs, etc.

Pel que fa a les pràctiques laborals a l'escola, convé destacar, enfront de possibles crítiques en el sentit que així s'avançaria l'edat de començar a treballar, que el projecte de reforma només té en compte el treball realitzat amb la finalitat d'estudi, utilitzat amb objectius d'ensenyament i educació. Les pràctiques laborals seran programades molt especialment, a més, en funció de les capacitats

físiques dels alumnes i la seva maduresa per tal de no perjudicar de cap manera els joves. Es pretén millorar i completar l'educació de les noves generacions.

El debat sobre les «Orientacions fonamentals de la reforma de l'escola general i professional» s'està produint a tots els nivells, la premsa també recull dia a dia els termes d'una polèmica que haurà de millorar aquests mesos un projecte de reforma que influeixi en tota la societat.

Alexei Dumov

La reforma escolar soviètica en marxa

El dia 12 d'abril el Soviet Suprem de l'URSS ha aprovat per unanimitat la disposició «Orientacions fonamentals de la reforma de l'ensenyament mitjà general i tècnico-professional». L'objectiu principal d'aquesta reforma és «millorar cardinalment tota l'esfera de l'ensenyament i l'educació i preparar les generacions joves per a la vida i el treball», segons ha declarat en la sessió el vice-president primer del Consell de Ministres de l'URSS, Gueidar Aliev.

Després de fer una valoració molt positiva del paper que l'ensenyament mitjà ha tingut a l'URSS en el desenvolupament socio-econòmic del país, Aliev en va exposar els defectes existents. La nova orientació, va dir, pretén corregir aquestes mancances i aconseguir que «l'ensenyament mitjà soviètic pugui desenrotllar, educar i formar les noves generacions, tenint present les circumstàncies en les quals haurà de viure i treballar d'aquí 15-20 anys i, més endavant, el segle XXI».

El projecte «Orientacions...» va ser publicat a principis d'aquest any i sotmès a debat a tots els nivells de la societat. Després d'analitzar les propostes i observacions que s'han fet, la comissió del Buró Polític del Comitè Central del PCUS ha introduït en el document definitiu prop de cent addicions, precisions i esmenes.

Per respecte a la infraestructura escolar planificada per als propers anys, Aliev ha informat que en el proper quinquenni (1986-1990) es construiran noves escoles per a set milions d'alumnes, i vuit-cents complexos d'escoles tècnico-professionals. Per tal de materialitzar l'actual reforma de l'escola soviètica s'assignen en el pressupost nacional uns onze mil milions de rubles (un ruble equival aproxi-

madament a dues-centes pessetes), de les quals més de tres mil cinc-cents milions s'aplicaran anualment a elevar els sous del personal docent.

En el decurs de la discussió del projecte de reforma de l'escola, ha explicat el primer vice-ministre, es van avançar proposicions que la comissió no ha considerat oportú admetre. Aquest és el cas, per exemple, de la proposta d'establir l'ingrés dels alumnes al desè grau per oposició; s'ha valorat que aquesta mesura violaria el principi d'iguals possibilitats, per a tots els ciutadans, de completar l'ensenyament mitjà. També s'ha refusat les propostes d'implantació de nous cursos docents amb 23 assignatures, ja que això augmentaria la tensió dels estudis. S'ha desestimat el suggeriment d'iniciar la formació professional al sisè o setè grau, ja que, segons opina la comissió, l'ensenyament laboral prematur conduiria inevitablement a la reducció del nivell de la preparació general dels escolars.

EDITORIAL BARCINO

Montseny, 9 - Tel. 218 68 88
Barcelona - 12

Títols interessants per a l'estudi del català i, en general, per a l'ensenyament.

Ortografia catalana

Diccionari ortogràfic abreujat

Lliçons de llenguatge, 1^a i 2ª part

La conjugació dels verbs en català

Curs pràctic de gramàtica catalana

El català en vint lliçons

Exercicis de gramàtica catalana

Les principals faltes de gramàtica

Curs superior de gramàtica catalana (edició esmenada)

El català i el castellà comparats

Primer curso de catalán

Nou vocabulari de barbarismes

Vocabulari Català-Castellà i Castellà-Català

El català sense «lo» neutre

Llenguatge i gramàtica, I i II vols.

Aclariments lingüístics, I, II i III vols.

Formulari de documents en català

Lectures escollides, I, II i III recull

L'ensenyament de l'ortografia als infants

Novetat i llenguatge, 1^a i 2ª sèrie

El parlar de Mallorca

Comentaris sobre el vocabulari rossellonès

Resum de poètica catalana

La llengua catalana segons Antoni Rubió i Lluch

Visions geogràfiques de Catalunya

Catalunya. Resum geogràfic

Les illes balears. Resum geogràfic

Teatre de la natura

Teatre de la ciutat

La gimnàstica higiènica, I vol.

Quan jo anava a estudi

ep!

TINGUEU EN COMPTE EL

DICCIONARI REGINA D'ÚS DEL CATALÀ

Alfons Tarrida i Muntaner · Emili Pascual i Ferrando

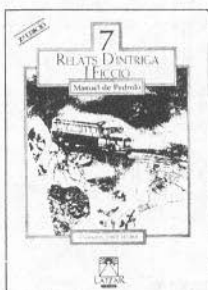
- Un diccionari molt pràctic, que vol superar les limitacions dels vocabularis de barbarismes que són llistes de paraules
- És alhora un vocabulari d'incorreccions, un diccionari català-castellà/castellà-català, un diccionari de sinònims.
- Molta informació sobre els mots: definicions, règim gramatical, sinònims, abundants exemples, normes d'ús, relacions de significats, etc.
- Una completa llista de gentilicis amb el nom de molts llocs dels Països Catalans i dels Estats i Nacions de tot el món.
- Un completíssim vocabulari català-castellà de vegetals i d'animals.

Cartoné • 12 x 17 cms. • 608 pàgines
P.V.P. 1.200 ptes.

DE VENDA A LLIBRERIES

Editorial Regina - Mallorca, 87-89 - Barcelona-29

LECTURES DE L'ESTUDIANT

4ª EDICIÓ

**SET RELATS
D'INTRIGA**
Manuel de Pedrolo
Il·lustracions: Josep
Mª Beà

*Edat: de 11 a 15 anys
i adults*

Preu: 450

3ª EDICIÓ

**LES AVENTURES D'EN
PEROT MARRASQUÍ**
Carles Riba
Il·lustracions: Apa

*Vocabulari
Activitats de lectura
Edat: de 8 a 11 anys
Preu: 550*

2ª EDICIÓ

**EL LLIBRE DE LES
BÈSTIES**
Ramon Llull
Adaptació d'Anna
Rubiés

*Vocabulari
Activitats de lectura
Edat: de 8 a 11 anys
Preu: 475*

Distribució: L'Arc de Berà

DICCIONARI ACTUAL IL·LUSTRAT DE LA LLENGUA CATALANA

Amb el cabal normatiu
i 9.000 termes o
accepcions més que
l'actualitzen

DICCIONARIS
Arimany

Útil per a EGB (Cicle Superior),
BUP i COU

1.046 pàgines

550 il·lustracions

55.000 termes

PREU: 1.075 ptes.

SEMBLA MENTIDA... PERÒ ÉS VERITAT

**EDITORIAL
MIQUEL ARIMANY S. A.**

Pça. Duc de Medinaceli, 7

Barcelona - 08002

LLIBRES

FORTUNY, Montserrat i MARINÉ, Conxita, **Prevençió d'accidents**, Barcanova, Barcelona 1983.

La major part de mestres deuen saber ja que han sortit els primers volums de la col·lecció Quaderns d'Educació Sanitària, pensats com a instruments didàctics per treballar els temes d'educació sanitària a l'escola. El número u, sota el títol que encapçala aquesta nota, tracta d'aquest tema, que tants estralls ocasiona avui dia en els nens de tot el món.

Potser només és una qüestió de conveniències editorials, però sembla com si la coordinadora de la col·lecció i co-autora d'aquest volum, M.F., l'hagi volgut posar el primer per indicar que, entre tots els problemes de salut pública que té plantejats la infància de casa nostra, la prevenció d'accidents és el

prioritari perquè els accidents són la primera causa de mort entre 1 i 15 anys i comporten també en aquesta edat una elevada morbiditat.

El plantejament del llibre demostra que les autores dominen la matèria i la forma d'ensenyar-la. És dividit en quatre grans capítols: la seguretat a la llar, la seguretat a l'escola, la seguretat durant les sortides i les excursions i la seguretat davant del foc, i acaba amb un apèndix en què s'apleguen en forma de taula, per a cada un dels tipus d'accident, la forma de prevenció i les mesures d'urgència que cal prendre si l'accident es produeix.

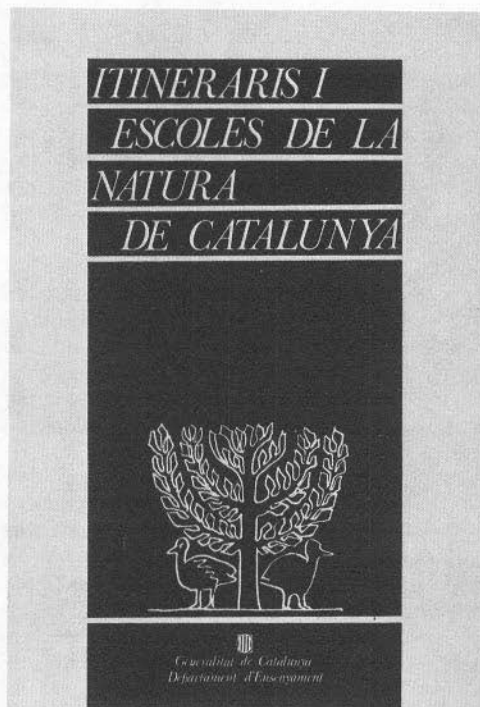
A cada capítol s'analitzen les causes i les conseqüències dels accidents corresponents i, en el dedicat a la llar, s'estudien una per una les diferents peces de l'habitatge i es detallen els principals perills que es poden presentar en cadascuna d'elles.

Com a eina didàctica que és, el llibre presenta qüestionaris que han de resoldre els alumnes i, en un lloable intent de dur la inquietud pel tema a les famílies —a les quals manca també, tantes vegades, una educació sanitària—, es demana als nens i nenes que ampliïn amb els seus pares determinats punts del treball.

Les il·lustracions, abundants, són molt suggestives i resulten un perfecte complement del text. La impressió és clara i acurada, de lectura fàcil i agradable.

Crec sincerament que el quadern de Montserrat Fortuny i Conxita Mariné és un text de gran utilitat per a la formació en la prevenció d'accidents a les escoles, i estic segur que tindrà molt èxit. Fóra bo que el treballessin tots els nens i nenes que estudien EGB a les nostres escoles.

Dr. Joan Picanyol
President de la Unió Catalana
per a la Prevenció d'Accidents
en els Nens

Itineraris i escoles de la natura de Catalunya, Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Secretaria General, Barcelona 1983.

«Perspectiva Escolar» celebra l'edició d'aquest llibre que serà, sens dubte, un material de suport per ajudar els mestres i tots aquells estudiants que es preparen per ser-ho, a poder organitzar les sortides fora de l'àmbit escolar i també com a punt de referència per realitzar-ne de noves.

«Perspectiva Escolar» ja en els números 77, 78 i 81 veient la necessitat havia ofert un inventari, amb les característiques tècniques. En aquesta publicació es descriu a més el lloc on se situen tant l'itinerari com l'escola de natura. L'inventari és tancat l'any 1983.

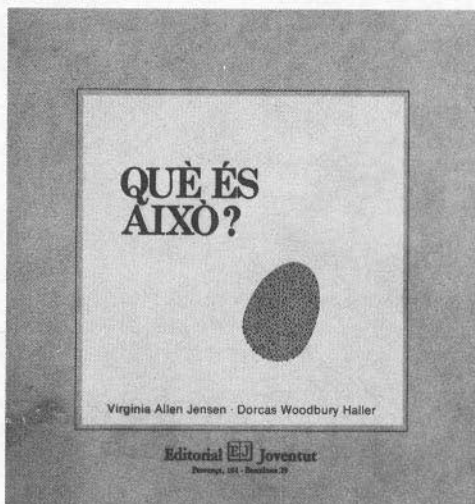
El llibre, que porta a la coberta un dibuix tret d'un vas mesopotàmic, any 300 aC, és ordenat per regions tot indicant en cada una d'elles les comarques que disposen d'equipaments —escoles, aules, tallers, itineraris de

natura, camps d'aprenentatge o granges-escola.

Com s'explica en la introducció l'heterogeneïtat de les diverses iniciatives queda palesa tant pel que fa als centres d'interès, alguns dels quals són ben específics —per exemple els itineraris geològics—, com respecte a la pedagogia de treball emprada, els serveis que ofereixen, l'àrea d'influència geogràfica o el nivell al qual s'adrecen.

Tots els esforços, doncs, per coordinar actualment els recursos que se'ns ofereixen, ens omplen d'entusiasme i segurament ens col·loquen més a prop de fer cada vegada més possible un ensenyament de qualitat.

Rosa Carrió

JENSEN, Virginia Allen i HALLER, Dorcas Woodbury, **Què és això**, Ed. Joventut, Barcelona 1983 (Col·lecció Quadrada). Premi «Crític in erba» a la Fira Internacional de llibres per a nens, de Bolonya, l'any 1978.

Recomanat especialment per la UNICEF. Editat amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat.

Per primera vegada els nens cecs i deficients visuals del nostre país tenen accés a les il·lustracions d'un llibre. Es tracta d'un llibre tàctil: les imatges, totes abstractes i especialment pensades per als nens deficients visuals, són impreses en relleu amb unes tintes acríliques especials.

És un llibre ben original, d'una aventura molt senzilla: el Petit Aspre, personatge principal, és una figureta ovalada que va a buscar el seu amic Peludet. Pel camí, un carrer recte i un de corbes, troba el Puntejat, el Ratlladet i, finalment, el Lliset Rodó; sota d'aquest està amagat el Peludet. Un cercle, un triangle i un quadrat són les cases dels personatges.

El text que l'acompanya és imprès en caràcters en negre, per a vidents. Encara que totes les pàgines són numerades en negre, les de la dreta tenen a més el número en Braille.

Aquest llibre, dissenyat per a la utilització d'infants cecs, estimula la creativitat; pot ser una bona eina per desenvolupar el tacte als nens de vista normal.

És de tothom coneguda la importància de la imatge com a preparació i motivació de la lectura. «Què és això» representa per al nen cec la possibilitat de proporcionar l'experiència pre-lectora a través de les percepcions de les imatges tàctils.

Si volem integrar els infants disminuïts, caldrà donar-los els suports necessaris.

El goig de disposar d'aquest llibre permet tenir l'esperança que no sigui un exemplar únic, sinó l'inici d'un material encaminat a cobrir la necessitat lectora dels deficients visuals.

Marta Codina

Col·lecció VENTALL

63

EL FERROCARRIL

per Tomàs M. Ubach i Soler

Factor primordial en el desenvolupament de les nostres comarques i ciutats, no és gaire coneguda la seva evolució. El llibre està format per tres parts: el funcionament del ferrocarril, un *petit atlas ferroviari català*, i les línies de la resta d'Espanya.

Format: 12,5 x 19,5 cm
232 pàgines, 116 il·lustracions
Glossari, Bibliografia
Índex de noms

KETRES EDITORA

Diputació 113-115, esc. esquerra, entl.
telèfons 253 36 00 i 253 36 09
Barcelona-15

Llenguatge / 5è. Nivell d'E.G.B.

Els nostres amics d'altre temps

EDITORIAL MIQUEL ARIMANY S. A.

Per a la vostra programació del curs vinent creiem sincerament que us serà útil tenir en compte els nostres llibres de Llenguatge per al cicle Inicial i el cicle Mitjà de la sèrie ELS AMICS.

CICLE INICIAL

1er nivell

L'Amic hipopòtam

2on nivell

L'Amic rinoceront

CICLE MITJÀ

3er nivell

Els nostres amics del zoo

4rt nivell

Els nostres amics del mar

5è nivell

Els nostres amics d'altre temps

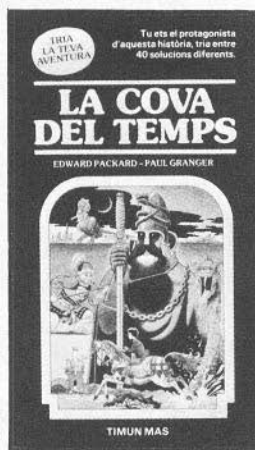
Plaça Duc de Medinaceli, 7
Barcelona-08002

PER LES VACANCES NO OBLIDEU AQUESTA COL·LECCIÓ

TRIA LA TEVA AVENTURA

Ara també en català!

Tu ets el protagonista de l'aventura

*Tria entre diferents finals.
La solució depèn de les
teves decisions.*

Inclou una Guia didàctica per als educadors

TÍTOLS PUBLICATS:

La Cova del Temps
Les Joies perdudes de Nabooti
La teva clau és Jonàs

Qui va matar H. Thrombey?
L'abominable home de les neus
Ovni 54-40

EDITORIAL TIMUN MAS, S. A. Via Laietana, 17. Barcelona-3.

LES FALSES RODERES DEL JEEP: ¿UN NOU «TINTIN»?

De vegades, dins d'una tradició cultural, apareix una figura que té tant èxit que s'importa ràpidament entre el públic com a referència per tota mena de coses, i poc importa la consideració cultural que tingui el producte que fa de suport a aquesta figura. Un exemple pròxim podria ser entre nosaltres el *Qui-jote*: no cal haver-lo llegit perquè tothom el reconegui quan els seus personatges apareixen en forma de forquilla i cullera, com a fons ornamental d'un plat, o en un petit esmalt ben «decoratiu», lluitant contra lleons o molins de vent. A molts llocs del món, una figura semblant és Tintin; pocs hem vist un temple asteca o lama: el cas és que molts ens els imaginem com ens ho ha fet imaginar Hergé. El fenomen es va iniciar als països de parla francesa, però ràpidament s'ha estès arreu; a Espanya, ha tingut més arrelament a Catalunya, potser perquè és una editorial catalana que l'ha fet traduir. Les causes de l'èxit són diverses i han estat força estudiades: una escrupolosa ambientació i una gran versemblança —tot i la improbabilitat de les aventures—, expressada amb una gran simplicitat de traç, sense ombres: la «línia clara» com l'han anomenat aquí els seus seguidors —predominantment valencians i catalans—; uns guions «actuals», sovint de política ficció, amb contínues referències a fets de la realitat, sobretot en els primers àlbums; un muntatge cinematogràfic; la recurrència dels mateixos personatges en diverses aventures, que converteixen el conjunt en una petita «comèdia humana», etc. (Per remarcar la base documental que usa l'equip Hergé, consulteu *El museu imaginari de Tintin*.)

L'èxit va començar molt aviat, ja als anys 30 i va continuar després de la guerra amb la creació d'una revista del mateix nom que recollia, a més, altres treballs de l'escola franco-belga. (Vegeu la presentació al número extra de la revista *Cairo: Especial Hergé*.)

Algunes aventures, tal com les coneixem nosaltres, són la segona versió feta per Hergé i el seu equip per tal de posar al dia el dibuix: afegir-hi el color (*Tintin al Congo...*); canviar el disseny de les màquines (armes de tota mena, avions, cotxes..., una de les obsessions de l'autor: compareu *L'illa Negra* de 1938 i la de 1965); superar anacronismes (canvi de la policia colonial per l'autòctona a *El país de l'Or Negra*, vegeu *Cairo*, núm. 22, pàgines 75-76).

I amb l'èxit van aparèixer també les primeres censures per part dels crítics progressistes: en efecte, Tintin no resisteix una mínima anàlisi ideològica. I hi trobem el fals mite de l'adolescent pur i honest (Tintin) i el de l'amistat masculina, per sobre de totes les passions (Haddock); el rebuig o la degradació sistemàtica de la dona (Castafiore); l'actitud paternalista-colonial (*Tintin al Congo*, no oblidem que és un producte belga); o el tòpic més tronat (sud-americà = etern conspirador a *L'orella escapçada*, *Stock de Coke*, *Tintin i els Picaros*). En part per contestar alguna d'aquestes crítiques, com la inexistència de relacions eròtiques o sentimentals, l'abús dels tòpics, o l'explotació de l'exotisme ambiental, Hergé va publicar un estrany àlbum on els personatges es prometen, els gitanos no roben i ningú no es mou de casa: *Les joies de la Castafiore* és potser l'obra més apreciada pels seus admiradors adults i, amb tota seguretat, la més rebutjada pels seus seguidors infantils.

Però sobretot, Hergé va procurar no reeditar una obra seva de juvenesa, produïda durant els anys 30, amb un traç encara molt insegur i amb una ideologia fonamentalment contrarevolucionària i concretament antisoviètica. Ara: el públic estava madur, ell no produïa potser amb prou rapidesa; el cas és que en una hàbil maniobra comercial es van publicar en facsímil els *Archives Hergé*, un

En els seus primers llibres, com *Tintin al país dels Soviets*, Hergé mostra una actitud francament reaccionària i demagògica.

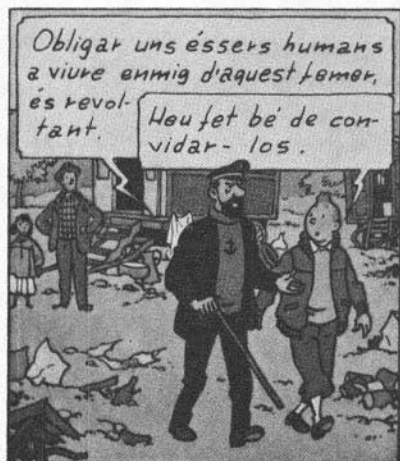
Per als nois i noies

volum que conté les seves obres inicials (fins el 1931). A més de les primeres versions de *Tintin al Congo* i *Tintin a Amèrica*, i d'altres cosetes de menys interès, hi ha aquella aventura que no havia conegut cap reedició, comprensiblement, i que ha estat l'única que aquí, no tan comprensiblement, s'ha reeditat: *Tintin al país dels soviets* (Ed. Joventut, Barcelona 1983). Aquests àlbums no han aportat gran cosa de nou, excepte als fans i als erudits que poden rastrejar-hi l'origen d'anècdotes i temes, alguns d'ells, sorprenentment recorrents, tenint en compte la seva brutalitat:

per exemple, el de la falsa execució, que reapareix a *L'orella escapçada*, *Els cigars del Faraó*, *El lotus blau*... En canvi, han comportat una sorpresa a molts dels seus lectors que no li sabien aquest vessant tan reaccionari i que l'han comprat pensant que era un *Tintin* més: és clar que no ho és, sinó tan sols un document per a admiradors i fetitxistes i com a tal hauria de ser considerat. D'altra banda no crec que acabi de tenir gaire èxit entre els nens, que al capdavant, també són bons crítics i que li retrauran un crim tant o més greu que la manipulació històrica: no són en

En els llibres posteriors el seu to esdevé més aviat lliberal i paternalista (Les joies de la Castafiore).

Technicolor i estan força mal dibuixats. Si una de les bases de l'èxit havia estat la coherència i regularitat del traç (el canvi dels bombatxos per uns pantalons més actuals, a *Vol 714 per Sidney* ja va causar prou indignació), és previsible que els lectors més joves s'escandalitzin davant d'un Milú que de vegades arriba a la cintura del protagonista, i d'altres no li passa dels genolls; i un Tintin que parla sovint sense boca! Com els germans Dupond al *Pais de l'Or Negre*, alguns han cregut trobar un nou Tintin, on només hi ha els gèrmens del futur. *Tintin al país dels soviets* no resisteix la comparació amb els altres, «els de veritat», vertaderes joies de la il·lustració infantil, consideracions ideològiques a part, i és que no es tracta d'un autor de moda: Hergé és un clàssic.

Lluís Quintana Trias

Bibliografia

El museu imaginari de Tintin (Editorial Joventut, Barcelona, 1982), àlbum que es va publicar amb motiu de l'exposició d'objectes en què s'ha anat inspirant l'equip d'Hergé per a les seves aventures (Brusselles, 1979); una exposició que no acaba d'arribar mai a Barcelona. Conté un article firmat pel mateix Hergé, on comenta el seu mètode de treball, molt interessant.
Cairo: *Especial Hergé* (Norma Editorial, Barcelona, 1983), número extra, amb motiu de la mort d'Her-

gé. Conté els dibuixos del número que pel mateix motiu va treure la revista francesa *À suivre...*, i a més inclou alguns dibuixos i comentaris originals, que tenen prou interès.
Communications, núm. 24 (París, 1976). Dedicat a «La bande dessinée et son discours»; conté un estudi sobre Tintin, firmat per V. du Fontbaré i P. Lohet, on analitzen les seves implicacions ideològiques i culturals.
Nota. Hergé (1907-1983) és el pseudònim de Georges (ge) Rémy (erra). En el seu equip figura gent com Bobbe Moor, E. P. Jacobs...

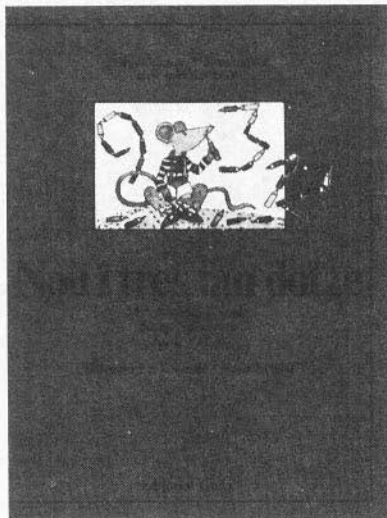
TEXTOS DE MATEMÀTICA

Prou de fer de la Matemàtica una matèria avorrida...!
Al Cicle Inicial les cançons són el fil conductor. Per als més grans ho és una bicicleta... Per a tots, el llibre és font d'iniciativa i de creativitat.

Prou d'arraconar la Geometria!
Per primera vegada, un programa coherent i ben esglaonat des de 5 anys fins a 8è d'EGB.

Prou de separar els diversos aspectes de la Matemàtica!
Una programació cíclica, en la qual els temes retornen periòdicament i es lliguen els uns amb els altres en una trama compacta.

Prou de col·leccions incompletes!
Els nostres llibres us ofereixen una quantitat de material suficient perquè pogueu seleccionar i treballar en la seva experimentació.

**1r. i 2n. CURS,
NOVA EDICIÓ
TOTALMENT
REVISADA
I AMB UN
NOU FORMAT.**

Coordinador Àrea Matemàtiques: Mª Antònia Canals
Autors: Mª Antònia Canals, Mª Antònia Fernández, Josep Fernández, Jordi Quintana, Pere Roig, Josep Sales, Josep Sucarrats, Jordi Vallès.

EDITORIAL ONDA: Passeig de Gràcia, 123, 2. 1.ª Barcelona (8) - Tel. 218 21 26

50 ANYS AL SERVEI DE L'EXPRESSIÓ PLÀSTICA

COLORES A LA CERA DACS
TEMPERA DECANIN (Pintura al agua) - PINTURA A DIT (Per als nens petits).
NO TÒXICS:
Acollits a les normes internacionals d'homologació de pintures per els infants.

 COLORES FINOS
ROSAL S/A

c/ Sant Gervasi de Cassoles, 75. T. (93) 247 84 75. Barcelona 22.

NOVA COL·LECCIÓ AL
SERVEI DE L'ESCOLA
DE CATALUNYA.

MATERNAL I
PARVULARI DE L'AVET
CICLES INICIAL, MITJA
I SUPERIOR DE "ROSA
SENSAT"

EDITORIAL ONDA
PASSEIG GRACIA, 123
BARCELONA 8

SOL·LICITEU MOSTRES
TOTS ELS LIBRES ESTAN EDITATS EN
CATALA I CASTELLA

TEL. 218 21 26

onda